

ADLİ KOLLUK FAALİYETLERİNDEN DOĞAN ZARARLARDAN DOLAYI DEVLETİN TAZMİNAT SORUMLULUĞUNDA GÖREVLİ YARGI YERİ

*The Court of Jurisdiction Charged with the Responsibility of Compensation
of the State for Damages Arising from Judicial Law Enforcement Activities*

Hakan GÜNDÜZ*

Özet

Kural olarak idari kolluğa idare hukuku kurallarının uygulanması ve bundan kaynaklanan hukuki uyuşmazlıkların idari yargıda çözülmesi; adli kolluğa ise ceza muhakemesi hukuku kurallarının uygulanması ve adli kolluk faaliyetinden kaynaklanan hukuki uyuşmazlıkların ise adli yargıda çözülmesi gerekir. Bununla birlikte, hukuk sistemimizde, adli kolluğun soruşturma veya kovuşturma sırasında koruma tedbirlerini uygulamasından kaynaklanan zararların tazminine ilişkin hukuki uyuşmazlıkların bir kısmının adli yargıda görüleceği yönünde açık düzenlemeler bulunmasına rağmen, bir kısım koruma tedbirlerinden yahut koruma tedbirleri dışında kalan adli kolluk faaliyetlerinden kaynaklanan zararların tazmininin hangi hükümler çerçevesinde hangi yargı yerinde çözüme kavuşturulacağına dair açık yasal düzenlemelerin bulunmadığı görülmektedir. Adli kolluğun Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen koruma tedbirlerini uygulamasından doğan zararların tazmini için ilgililer ağır ceza mahkemesinde Devlet aleyhine tazminat davası açabileceklerdir. Uyuşmazlık Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay kararlarına göre, bunun dışında kalan adli kolluğun soruşturma ve kovuşturma işlemlerinden doğan zararlara ilişkin tazminat taleplerinin ise adli yargıda ilgililer tarafından açılacak olan tazminat davası sonucunda karara bağlanması gerekecektir.

Anahtar Kelimeler: Adli kolluk, İdari kolluk, Koruma tedbiri, Tazminat, Adli yargı

Abstract

As a rule, administrative law rules should be applied to administrative law enforcement and legal disputes arising from that should be resolved in administrative courts; criminal procedure law rules should be applied to judicial law enforcement and legal disputes arising from judicial law enforcement activities should be resolved in judicial courts. However, although there are clear regulations in our legal system that some of the legal disputes arising from the application of protection measures by judicial law enforcement during investigation or prosecution will be heard in judicial courts, it is seen that there are no clear legal regulations regarding the provisions and in which courts the compensation for damages arising from certain protection measures or judicial law enforcement activities outside of protection measures will be resolved. The relevant parties may file a compensation lawsuit against the State in the high criminal court for the compensation

➤ Bu makale Etik Kurul iznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee permission.

➤ Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 20.01.2025

➤ Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 22.04.2025

* Doç. Dr., Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, Gaziantep-Türkiye, hakan.gunduz@hku.edu.tr, <http://orcid.org/0000-0002-2437-8329>.

of damages arising from the application of protection measures regulated in Article 141, paragraph 1 of the Criminal Procedure Code. According to the decisions of the Court of Jurisdictional Disputes, the Court of Cassation and the Council of State, the compensation claims regarding the damages arising from the investigation and prosecution processes of the judicial law enforcement other than these will have to be decided as a result of the compensation lawsuit to be filed by the relevant parties in the judicial court.

Keywords: Judicial law enforcement, Administrative law enforcement, Protection measures, Compensation, Judicial court.

GİRİŞ

Toplumsal düzenin sağlanması için devletin yürüttüğü faaliyetler “kolluk” kavramı ile ifade edilmektedir¹. Devletin kolluk teşkilatı; ülke çapında bir iş bölümü esasına göre görev yapan “genel kolluk” ve genel kolluğun dışında kalan kendisine özgü kanunlarla kurulan, belirli alanlarda, belirli görevleri yapan “özel kolluk” olarak ikiye ayrılır². Genel kolluk; polis, -polis teşkilatı bulunmayan yerlerde- jandarma ve kendi görev alanlarında sahil güvenlik personelidir³. Çarşı ve mahalle bekçileri, köy korucuları, belediye kolluğu, orman kolluğu, gümrük kolluğu ise özel kolluğa örnek olarak verilebilir⁴.

Kolluğun “kollama” olarak nitelendirilebilecek iki görevi bulunmaktadır; bunlar suç öncesi ve suç sonrası görevler şeklinde tasnif edilmektedir⁵. Benzeri şekilde yapılan bir başka tasnife göre de kolluğun görevleri; toplumu suça karşı korumak ve suç ile suçluyu araştırmaktır⁶. Bu görevlerin yerine getirilebilmesi için kolluk faaliyeti; adli – idari kolluk şeklinde ikiye ayrılmaktadır⁷. Belirtilen ayrımın, yürütülen kolluk faaliyetine ilişkin olduğunu, maalesef idari kolluk teşkilatı ve personeli ile adli kolluk teşkilatı ve personeli açısından bu şekilde bir ayrımın söz konusu olmadığını ifade etmek gerekir⁸. Nitekim, 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu’nun (ETK) 9. maddesinde polisin; idari, siyasi ve adli olarak üç kısma ayrıldığı ifade edildikten sonra, “Adli polis; asgari tam teşekküllü bir polis karakolu bulunan yerlerde, adli işlerle uğraşmak üzere Emniyet Umum Müdürlüğüne kadrodan ayrılan bir kısımdır. Tam teşekküllü bir kadrodan daha az kuvvette olan polis teşekkülle-

¹ Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer ve Cemil Kaya, *Türk İdare Hukuku* (17. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2023) 614.

² Nur Centel ve Hamide Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (20. Baskı, Beta Yayınevi İstanbul 2021) 151.

³ 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu m. 2/1: “Bu Kanunda belirtilen görev ve hizmetleri yapmak üzere silahlı bir genel kolluk kuvveti olan Sahil Güvenlik Komutanlığı kurulmuştur.”

⁴ Centel ve Zafer (n 2) 151.

⁵ Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhuğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (11. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2023) 176.

⁶ Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (16. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2023) 180.

⁷ Kemal Gözler, *İdare Hukuku* (C. 2, 3. Baskı, Ekin Yayınevi Bursa 2019) 483.

⁸ Gözler (n 7) 483.

rinin tamamı veya bir kısmı adli polis olarak tefrik edilebilir.” denilmek suretiyle, bu ayrımın fonksiyonel bir ayrım olduğu, organik bir ayrım olmadığı ortaya konulmuştur. Bununla birlikte, aynı Kanun’un 10/2. maddesinde yer alan *“Adli polis, adli tahkikat vazifeleri haricindeki hizmetlerde, mafevklerinin⁹ emrindedir.”* cümlesi de bu durumu teyit etmektedir.

Ülkemizde idari yapıdan bağımsız, ayrı bir teşkilatı ve personeli olan adli kolluk kurulması yönünde yasa çalışmaları olmuş ise de bu konuda netice alınamamıştır¹⁰. Bununla birlikte, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nda (CMK), 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu’nda (CMUK) yer almayan *“Adli kolluk ve görevi”* başlıklı 164. maddeye yer verilmiştir. Ancak, bu maddenin *“Adli kolluk, adli görevlerin haricindeki hizmetlerde, üstlerinin emrindedir.”* şeklindeki 3. fıkrası ve söz konusu maddeye dayalı olarak çıkarılan Adli Kolluk Yönetmeliği’nin bazı hükümleri¹¹ CMK’daki düzenlemeye rağmen idari kolluktan tamamen bağımsız, müstakil bir adli kolluk teşkilatının kurulamadığını göstermektedir.

Bir hukuk devletinde kolluk personelinin adli veya idari görevlerini yerine getirirken yaptıkları işlemlerin yargı denetimine tabi olması ve verdikleri zararların tazmin edilmesi gerektiği açıktır. Nitekim, Anayasanın 19. maddesinde öngörülen esaslar dışında özgürlüğü kısıtlanan kişilerin uğradıkları zararın, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödeneceği düzenlenmiş, benzeri şekilde Anayasa’nın 129. maddesinde; *“Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları(nın), kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine”* açılabilceği ifade edilmiştir.

Kural olarak idari kolluğa idare hukuku kurallarının uygulanması ve bundan kaynaklanan hukuki uyuşmazlıkların idari yargıda çözülmesi; adli kolluğa ise ceza muhakemesi hukuku kurallarının uygulanması ve adli kolluk faaliyetinden kaynaklanan hukuki uyuşmazlıkların ise adli yargıda çözülmesi gerekir¹². Bununla birlikte hukuk sistemimizi incelediğimizde, adli kolluğun koruma tedbirlerini uygulamasından kaynaklanan zararların tazminine ilişkin hukuki uyuşmazlıkların bir kısmının

⁹ Türk Dil Kurumu Sözlüğünde *“mafevk: üst”* olarak tanımlanmaktadır; <https://sozluk.gov.tr>, (erişim tarihi: 12.8.2024).

¹⁰ Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. H. Tahsin Fendoğlu, “Adli Kolluk Üzerine” (1997) 23 Yargıtay Dergisi 229 vd.; H. Tahsin Fendoğlu, “İnsan Hakları ve Adli Kolluk” (1998) 6 Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 113 vd.

¹¹ Adli Kolluk Yönetmeliği m. 5: *“a) ...Adli kolluk, bağlı bulunduğu kolluk teşkilâtının bir parçası olup, öncelikli görevi, karşılaştığı suçun işlenmesini önlemektir. ... Adli kolluk, adli görevlerin haricindeki hizmetlerde üstlerinin emrindedir. ... Adli kolluk görevlileri, kadrolarında yer aldıkları birimlere mevzuatla verilmiş ve adli görev kapsamı dışında kalan diğer görev ve hizmetleri de yerine getirirler. b) Adli kolluk görevlilerinin özlük hakları, bağlı oldukları teşkilât tarafından yürütülür. ...”*

¹² Gözler (n 7) 483-484.

adli yargıda görüleceği yönünde açık düzenlemeler bulunmasına rağmen, bir kısım koruma tedbirlerinden yahut koruma tedbirleri dışında kalan adli kolluk faaliyetlerinden kaynaklanan zararların tazmininin hangi hükümler çerçevesinde hangi yargı yerinde çözüme kavuşturulacağına dair açık yasal düzenlemelerin bulunmadığını müşahade etmemiz üzerine, konuyu kapsamlı olarak ele almak gerektiği düşüncesiyle çalışmamızı kaleme aldık.

Bu kapsamda, çalışmamızda sırasıyla adli kolluk ve görevleri ile adli kolluğun faaliyetlerinden doğan zararların tazminine ilişkin davaların hangi yargı yerinde görülmesi gerektiği konuları ele alınmıştır.

I. ADLİ KOLLUK VE GÖREVLERİ

A. Adli Kolluk

CMK'nın "Adli Kolluk ve Görevi" başlıklı 164. maddesinde; "Adli kolluk; 4.6.1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 8¹³, 9¹⁴ ve 12¹⁵ nci maddeleri, 10.3.1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 7¹⁶ nci maddesi, 2.7.1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8¹⁷ inci maddesi

¹³ "Polis: İdari, siyasi ve adli kısımlara ayrılır. ..."

¹⁴ "... Adli polis; asgari tam teşekküllü bir polis karakolu bulunan yerlerde, adli işlerle uğraşmak üzere Emniyet Umum Müdürlüğünce kadrodan ayrılan bir kısımdır./Tam teşekküllü bir kadrodan daha az kuvvette olan polis teşekküllerinin tamamı veya bir kısmı adli polis olarak tefrik edilebilir."

¹⁵ "Adli işlere mütaallik tahkikat; salahiyetli adli otoritelerin direktifleri altında ve kanunlarına tevfikân yalnız adli zabıtaya yaptırılır. Polis teşkilatı yapılmıyan yerlerde teşkilat yapılıncaya kadar adli polis vazifeleri diğer zabıta tarafından yapılır. İdari zabıta adli zabıtaya icabında veya Cumhuriyet Müddeiumumisinin talebi üzerine yardımla mükelleftir./İdari polis adli zabıta vazifesini tahrik eden herhangi bir hal karşısında kaldığı takdirde bir taraftan adli zabıta vazifesini ifa etmekle beraber, diğer taraftan adli zabıtayı haberdar eder ve adli zabıta gelince işi ona devreder. Adli zabıta vazifesini gerek aslen ve gerek yardım suretile gören zabıta memurları hakkında bu vazifeden mütevellit suçlardan dolayı Ceza Mahkemeleri Usulü Kanununa göre takibat yapılır."

¹⁶ "Jandarmanın sorumluluk alanlarında genel olarak görevleri şunlardır: ... b) Adli görevleri; İşlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek."

¹⁷ "Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- Müsteşarlığın sorumluluğunda bulunan yer ve sahalarda münhasıran, diğer yer ve sahalarda da gerektiğinde ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak suretiyle kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek,
- Kişi, eşya ve taşıtların gümrük işlemleri bitirilmeden gümrüklü yer ve sahalardan çıkmalarını önlemek; gümrüklü yer ve sahaların takip ve muhafazasını sağlamak,
- Deniz ve hava limanlarıyla, kara hudutlarındaki gümrük kapılarında giriş ve çıkış yapan kişi, eşya ve taşıtların muhafazası ile gümrüğe sevk edilmesini sağlamak; gümrük işlemleri yapılan yer ve sahalar ile gümrük muhafaza hizmetlerini yürütmek,
- Kuruluşun soruşturma görevine yardımcı olacak araştırma laboratuvarları kurmak ve çalışmalarını düzenlemek,
- Müsteşarlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak."

ve 9.7.1982 tarihli ve 2692 sayılı *Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun* 4¹⁸ üncü maddesinde belirtilen soruşturma işlemlerini yapan güvenlik görevlilerini ifade eder.” denilmektedir.

CMK’nın 164. maddesi, adli kolluğun tanımını yapmaktan ziyade adli kolluk görevlilerinin kapsamını belirlemektedir. Bu düzenlemede kendi görev alanlarında işlenen suçlara ilişkin soruşturma işlemlerini yapacak adli kolluk görevlileri; polis, jandarma, gümrük görevlileri¹⁹ ve sahil güvenlik personeli olarak sayılmaktadır. Maddenin 1. fıkrasında kanunlar belirtilmek suretiyle adli kolluğun görev alanının çizilmesinin ve sayılan kanunlar arasında CMK’ya yer verilmemesinin hatalı olduğu belirtilmek suretiyle düzenleme eleştirilmiştir²⁰. CMK’nın 1. maddesinde

¹⁸ “... B) 1. Deniz yolu ile yapılan her türlü kaçakçılık eylemlerini, / 2. 25/4/1973 tarih ve 1710 sayılı *Eski Eserler Kanununa* aykırı eylemleri, / 3. 18/12/1981 tarih ve 2565 sayılı *Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanununa* aykırı eylemleri, / Önemek, izlemek, suçluları yakalamak, gerekli işlemleri yapmak, yakalanan kişi ve suç vasıtalarını yetkili makamlara teslim etmek.

C) Liman sınırları dışında : / 19/4/1926 tarih ve 815 sayılı *Türkiye Sahillerinde Nakliyatı Bahriye (Kabotaj) ve Limanlarda Karasuları Dahilinde İcrai Sanat ve Ticaret Hakkında Kanuna*, / 2. 9/4/1937 tarih ve 3222 sayılı *Telsiz Kanununa*, / 3. 10/6/1946 tarih ve 4922 sayılı *Denizde Can ve Mal Koruma Hakkında Kanuna*, / 4. 24/4/1930 tarih ve 1593 sayılı *Umumi Hıfzıssıhha Kanununa*, / 5. 3/5/1928 tarih ve 1234 sayılı *Hayvanların Sağlık Zabıtası Hakkında Kanuna*, / 6. 15/5/1957 tarih ve 6968 sayılı *Zirai Mücadele ve Zirai Karantina Kanununa*, / 7. 22/3/1971 tarih ve 1380 sayılı *Su Ürünleri Kanununa*, / 8. 15/7/1950 tarih ve 5682 sayılı *Pasaport Kanununa*, / 9. 15/7/1950 tarih ve 5683 sayılı *Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanuna*, / 10. 6/11/1981 tarih ve 2548 sayılı *Gemi Sağlık Resmi Kanununa*, / 11. 12/3/1982 tarih ve 2634 sayılı *Turizmi Teşvik Kanununa*, / 12. Seyir güvenliği ile demirleme, bağlama, avlanma, dalgıçlık ve bayrak çekme ile ilgili hükümlere, / 13. Deniz ve hava araçları ile denizlerdeki tesislerden yapılacak her türlü kirlenmelerle ilgili hükümlere, / 14. Yukarıda belirtilen konulara ilişkin uluslararası andlaşmalara, / Aykırı eylemleri önlemek, izlemek, suçluları yakalamak, gerekli işlemleri yapmak, yakalanan kişi ve suç vasıtalarını yetkili makamlara teslim etmek. ...

H) Görev alanları içinde genel güvenlik kuvvetlerince takibi gerekli suçlarla, karada başlayıp denizde devam eden yukarıda belirtilen suçlar dışındaki suçların izlenmesinde ve suçluların yakalanmasında güvenlik kuvveti olarak diğer güvenlik kuvvetlerine yardım etmek, gerektiğinde bu suçlara elkoymak ve suçluları yakalayıp yetkili makamlara teslim etmek. ...”

¹⁹ CMK’nın 164. maddesinde zikredilen 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 3.6.2011 tarihli ve 640 sayılı Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 40. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. 640 sayılı Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin adı ise 2.7.2018 tarihli ve 703 sayılı KHK’nin 29 uncu maddesiyle “Gümrük Personeli ile Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” şeklinde değiştirilmiş ve konumuz açısından önem arz eden Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü’nün görevlerinin düzenlendiği 8. maddesi de dahil olmak üzere birçok maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. 10.7.2018 tarihli ve 30474 Resmî Gazetede yayımlanan 1 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 451. maddesinde (485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 8. maddesine karşılık gelecek şekilde) Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü’nün görevlerinin düzenlendiğini görmekteyiz. Bununla birlikte, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun “Arama ve Elkoyma” başlıklı 9. maddesinin 2. ve 3. fıkraları ile gümrük görevlilerine görev alanlarında arama ve elkoyma yetki ve görevinin verilmesi de gümrük görevlilerinin bu kapsamda adli kolluk görevlerinin bulunduğu delalet etmektedir.

²⁰ Erdener Yurtcan, *Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi* (9. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2019) 558.

ifade edildiği gibi “... ceza muhakemesinin nasıl yapılacağı hususundaki kurallar ile bu sürece katılan kişilerin hak, yetki ve yükümlülüklerini ...” düzenlemesi nedeniyle, soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin usul ve esaslarına yer veren temel kanun olan CMK’ya, 164. maddede yer verilmemesinin yerinde olmadığını değerlendiriyoruz. Zira adli kolluk görevlilerinin yakalama, tutuklama, arama vb. bir soruşturma işlemini yaparken kendilerine yetki veren asıl kanun, kendi teşkilat kanunlarından ziyade CMK’dır.

Adli kolluğu idari kolluktan ayırt edici kriterler; adli kolluğun suç şüphesi üzerine harekete geçmesi, olay yeri incelemesinden delillerin toplanıp incelenmesine kadar iz bilimi (kriminalistik) konusunda her türlü teknik bilgi ve teknoloji ile donatılmış olması ve başta sanık hakları olmak üzere ceza muhakemesinin esaslarına vakıf personelden teşekkül etmesi şeklinde ifade edilebilir²¹. Bununla birlikte, idari kolluğun kamu düzeninin bozulmasını “önlemeyi”, adli kolluğun ise kamu düzenini bozucu fiilleri “bastırmayı ve cezalandırmayı” amaçlamasının da idari-adli kolluk ayrımının kriterlerinden biri olduğu belirtilmektedir²².

CMK’nın 164. maddesinde soruşturma işlemlerinin öncelikle adli kolluk tarafından yerine getirileceğinin ifade edilmesinin hemen ardından, 165. maddede; “Gerektiğinde veya Cumhuriyet savcısının talebi halinde, diğer kolluk birimleri de adli kolluk görevini yerine getirmekle yükümlüdür. Bu durumda, kolluk görevlileri hakkında, adli görevleri dolayısıyla bu Kanun hükümleri uygulanır.” denilmiştir. Bu durumda, kural olarak adli kolluk görevi kanunlarda verilen yetkiye dayalı olarak, bir iş bölümü çerçevesinde polis, jandarma, gümrük görevlileri ve sahil güvenlik personeli tarafından öncelikle yerine getirilecek olmakla birlikte, soruşturma sırasında ihtiyaç doğması durumunda, adli kolluk dışında kalan genel veya özel tüm kolluk görevlileri adli kolluk görevini yerine getirmekle yükümlü olacaklardır. Ayrıca, Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu’nun (PVSK) Ek 4. maddesi ve ETK’nın 12. maddesinde yer alan düzenlemelere göre, idari kolluk görevli bulunduğu mülki sınırlar içinde, hizmet branşı, yeri ve zamanına bakılmaksızın, bir suçla karşılaştığında suça el koymak, şüpheli ve suç delillerini tespit, muhafaza etmekle görevlidir; idari kolluk böyle bir durumda, bir taraftan adli kolluk görevini ifa etmekle beraber, diğer taraftan adli kolluğu durumdan haberdar eder ve adli kolluk gelince işi ona devreder.

B. Adli Kolluğun Görevleri

CMK’nın 164. maddesinin 2. fıkrasında yer alan; “Soruşturma işlemleri, Cumhuriyet savcısının emir ve talimatları doğrultusunda öncelikle adli kolluğa yaptırılır. Adli kolluk görevlileri, Cumhuriyet savcısının adli görevlere ilişkin emirlerini yerine getirir.” şeklindeki düzenleme adli kolluk görevinin çerçevesini çizmektedir.

²¹ Bahri Öztürk, Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Özge Sırma Gezer, F. Yasemin Saygılar, Esra Alan, Özdem Özyayın, Efser Erden Tütüncü ve Mehmet Can Tok, *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku* (18. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara, 2024) 279.

²² Gözler (n 7) 484-485.

Kanun'un "soruşturma işlemleri" ifadesini kullanmasından hareketle, bir suçla ilgili ceza soruşturmasının başlaması ile birlikte adli kolluk görevi, başka bir deyişle kolluğun, adli kolluk fonksiyonu başlayacaktır. CMK'nın "Tanımlar" başlıklı 2. maddesinde yer alan "soruşturma evresinin" tanımından²³ ve aynı Kanun'un 160. maddesinden²⁴ hareketle, adli kolluk görevinin, suç işlendiği izlenimini veren olguların öğrenilmesi ile başladığını söyleyebiliriz. Adli kolluk, soruşturma evresinin hakimî konumundaki Cumhuriyet savcısının en önemli yardımcısı olarak görev yapar ve savcının talimatları doğrultusunda soruşturma işlemlerini yerine getirir.

Kolluk, kural olarak Cumhuriyet savcısının talimatıyla soruşturma işlemlerini yapacağından, böyle bir durumda yani soruşturmaya başlamış olan Cumhuriyet savcısının talimatı üzerine kolluğun yaptığı işlemin ve yerine getirdiği fonksiyonun adli veya idari görevlerine ilişkin olup olmadığı noktasında bir hukuki ihtilafın ortaya çıkması muhtemel görünmemektedir. Bununla birlikte, bir suç işlendiğine dair ihbar veya şikâyet doğrudan kolluğa da yapılabilir yahut kolluk bu durumların dışında da görevi sırasında bir suçla karşılaşabilir. Bahsedilen bu ikinci durumda kolluğun hareket tarzının ne şekilde olması gerektiğine ilişkin düzenleme PYSK'nın Ek 6. maddesinde yer almaktadır. Söz konusu düzenlemede; "... Polis, bir suçla ilişkin olarak kendisine yapılan sözlü ihbar ve şikâyetleri ve görevi sırasında öğrendiği suçla ilişkin bilgileri yazılı hale getirir. Edinilen bilgi veya alınan ihbar veya şikâyet üzerine veya kendiliğinden bir suçla karşılaşan polis, olay yerinde kişilerin ve toplumun sağlığına, vücut bütünlüğüne veya malvarlığına zarar gelmemesi ve suçun delillerinin kaybolmaması ya da bozulmaması için derhal gerekli tedbirleri alır. Bir suç işlendiği veya işlenmekte olduğu bilgisini edinen polis, olay yerinin korunması, delillerin tespiti, kaybolmaması ya da bozulmaması için acele tedbirleri aldıktan sonra el koyduğu olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri derhal Cumhuriyet savcısına bildirir ve Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda işin aydınlatılması için gerekli soruşturma işlemlerini yapar." denilmektedir.

Bu noktada, ceza soruşturmasının hangi andan itibaren başladığının ortaya konulması gerekmektedir. CMK'da soruşturmayı başlatmaya yeterli olacak şüphenin derecesini gösteren bir ifade kullanılmamış; Cumhuriyet savcısının, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlaması gerektiği ifade edilmekle yetinilmiştir (m. 160). Kanun'un aradığı "suç işlendiği izlenimini veren hâl", olgulara dayanan "basit şüpheler" olarak anlamak ve suç işlendiğini gösteren iz, eser, emareler mevcutsa soruşturmayı başlatmak gerekir²⁵.

²³ "Soruşturma: Kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi, ... ifade eder."

²⁴ "Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar."

²⁵ Centel ve Zafer (n 2) 98-99.

Bununla birlikte, soruşturmayı başlatma kararını verecek olan kolluk değil, Cumhuriyet savcısıdır. Kolluk, ihbar veya şikâyet üzerine veya kendiliğinden karıştığı ve suç olarak değerlendirdiği bir olayı Cumhuriyet savcısına intikal ettirdiğinde, Cumhuriyet savcısı bildirilen fiilin kanunlarda suç olarak düzenlenmediğini yahut basit şüphe düzeyinde dahi delil bulunmadığını değerlendirip soruşturmaya başlamayabilir. Sayılan bu durumlarda yapılan işlemin bir suçla ilgili olmaması nedeniyle, adli kolluk görevinin ve fonksiyonunun başlamadığını, yapılan işlemlerin idari kolluk fonksiyonu kapsamında olduğunu değerlendiriyoruz²⁶.

Adli kolluk görevinin başlangıcı bu şekilde belirlendikten sonra, bu görevin ne zaman bittiğini de ortaya koymak gerekir. CMK'nın 164. maddesinin lafzından adli kolluğun sadece soruşturma evresinde görev yaptığı kovuşturma evresinde bir fonksiyon icra etmediği düşünülebilir. Ancak, CMK incelendiğinde özellikle koruma tedbirlerinin önemli bir kısmının kovuşturma evresinde de uygulama alanı bulabileceği görülecektir. Örneğin, kovuşturma evresinde mahkemenin vereceği arama, elkoyma, tutuklama, adli kontrol, iletişimin denetlenmesi yahut teknik araçlarla izleme tedbirlerine ilişkin kararların gereğini yine adli kolluk yerine getirecektir. Bu durumda, adli kolluğun kural olarak soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının en önemli yardımcısı olarak savcının talimatlarını yerine getirmesinin yanı sıra kovuşturma evresinde de mahkemenin vereceği kendi görev alanı ile ilgili kararları yerine getirmekle de yükümlü olduğunu ifade etmenin yerinde olacağını değerlendiriyoruz. Bununla birlikte, CMK'nın 36. maddesinin 2. fıkrasında yer alan “İnfaz edilecek kararlar, Cumhuriyet Başsavcılığına verilir.” düzenlemesi gereğince, kovuşturma evresinde mahkemenin verdiği bu tür ara kararların gereği Cumhuriyet başsavcılığı aracılığı ile iletilen adli kolluk tarafından yerine getirilecektir.

Adli kolluğun görev ve yetkilerinin en temel yasal dayanağı, CMK'dır. Bu Kanun'da yer alan başta koruma tedbirlerine ilişkin olmak üzere muhakeme işlemleri Cumhuriyet savcısının talimatıyla adli kolluk tarafından yerine getirilecektir. CMK'nın dışında adli kolluk görevlerinin düzenlendiği diğer temel kanun PYSK'dır. Bu Kanun'un adından hareketle sadece polisin görev ve yetkilerini düzenlediği düşünülebilirse de PYSK'nın 25. maddesinde yer alan “Polis teşkilatı bulunmayan yerlerde il, ilçe ve bucak jandarma komutanları ile jandarma karakol komutanları bu kanunda yazılı vazifeleri yapar ve yetkileri kullanırlar.” şeklindeki düzenleme gereğince, jandarma kendi görev alanında PYSK'da yer alan görevleri yapmakta ve yetkileri kullanmaktadır.

Polisin genel görevlerinin düzenlendiği PYSK'nın 2. maddesinde; “İşlenmiş olan bir suç hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı görevleri yapmak” denildikten sonra aynı Kanun'un “Adli görev ve yetkiler” başlıklı Ek 6. maddesinin 1. fıkrasında “Polis, bu maddede yazılı görevlerinin ya-

²⁶ Adli kolluk görevinin başlangıcı açısından yapılan açıklamalar, mevzuatımızdaki düzenlemeler esas alınarak hukukumuz açısından yapılmıştır. Adli-idari kolluk ayrımının kriterlerine ilişkin Fransız Hukuku ve mevzuatımız açısından yapılan ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Gözler (n 7) 483 vd.

nında, Ceza Muhakemesi Kanunu ve diğer mevzuatta yazılı soruşturma işlemlerine ilişkin görevleri de yerine getirir.” denilmek suretiyle CMK’ya da atıf yaparak adli kolluğun genel görevlerinin çerçevesini çizmiştir. Aynı maddenin devamında, suçun ihbar, şikâyet veya resen öğrenilmesi üzerine adli kolluğun yapacağı ilk işlemlere²⁷, olay yeri incelemesine²⁸ ve teşhise²⁹ ilişkin usul ve esaslar yer almaktadır.

Polisin adli görevlerine ilişkin olarak PYSK’da yer alan düzenlemeler belirtilenlerle sınırlı değildir. Kanun’un “Durdurma ve kimlik sorma” başlıklı 4/A maddesine göre, polis önleme veya adli amaçlı olarak kişileri durdurup kimlik sorabilir; adli kolluk görevi kapsamında durdurma ve kimlik sorma ise iki durumda söz konusu olabilir. Bunlar; suç işlendikten sonra kaçan faillerin yakalanmasını sağlamak, işlenen suç faillerinin kimliklerini tespit etmek ve hakkında yakalama emri ya da zorla getirme kararı verilmiş olan kişileri tespit etmek için kişilerin durdurulmasıdır. Yine polisin adli görevi de dahil olmak üzere tüm görevlerini yerine getirdiği sırada uygulama alanı bulabilecek olan “Zor ve silah kullanma yetkisi” de PYSK’nın 16. maddesinde düzenlenmiştir. Ayrıca aynı Kanun’un Ek 4. maddesinde: “Polis, görevli bulunduğu mülki sınırlar içinde, hizmet branşı, yeri ve zamanına bakılmak-

²⁷ “Polis, bir suça ilişkin olarak kendisine yapılan sözlü ihbar ve şikâyetleri ve görevi sırasında öğrendiği suça ilişkin bilgileri yazılı hale getirir. / Edinilen bilgi veya alınan ihbar veya şikâyet üzerine veya kendiliğinden bir suça karşılaşan polis, olay yerinde kişilerin ve toplumun sağlığına, vücut bütünlüğüne veya malvarlığına zarar gelmemesi ve suçun delillerinin kaybolmaması ya da bozulmaması için derhal gerekli tedbirleri alır. / Bir suç işlendiği veya işlenmekte olduğu bilgisini edinen polis, olay yerinin korunması, delillerin tespiti, kaybolmaması ya da bozulmaması için acele tedbirleri aldıktan sonra el koyduğu olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri derhal Cumhuriyet savcısına bildirir ve Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda işin aydınlatılması için gerekli soruşturma işlemlerini yapar.”

²⁸ “Olay yerinde görevine ait işlemlere başlayan polis, bunların yapılmasına engel olan veya yetkisi içinde aldığı tedbirlere aykırı davranan kişileri, işlemler sonuçlanıncaya kadar ve gerektiğinde zor kullanarak bundan men eder. / Polis, suçun delillerini tespit etmek amacıyla, Cumhuriyet savcısının emriyle olay yerinde gerekli inceleme ve teknik araştırmaları yapar, delilleri tespit eder, muhafaza altına alır ve incelenmek üzere ilgili yerlere gönderir. / Olay yeri dışında kalan ve o suça ilişkin delil elde edilebileceği yönünde kuvvetli şüphe sebebi bulunan konut, işyeri ve kamuya açık olmayan kapalı alanlarda yapılacak işlemler için Ceza Muhakemesi Kanununun arama ve elkoymaya ilişkin hükümleri uygulanır.”

²⁹ “Polis, olaydaki failin, gözaltına alınan şüpheli ile aynı kişi olup olmadığının belirlenmesi bakımından zorunlu olması halinde, Cumhuriyet savcısının talimatıyla teşhis yaptırabilir. / Tanıktan çekinebilecek olanlar; teşhiste bulunmaya zorlanamaz. / İşleme başlanmadan önce, teşhiste bulunacak kişinin faili tarif eden beyanları tutanağa bağlanır. / Teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin birden fazla ve aynı cinsten olması, aralarında yaş, boy, ağırlık, giyinme gibi görünüme ilişkin hususlarda benzerlik bulunması gerekir. Teşhis için gerekli olması halinde, şüphelinin görünüşü ile ilgili gerekli değişiklikler yapılabilir. Teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin her birinde, teşhis sırasında bir numara bulundurulur. / Teşhiste bulunan kişi ile teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin birbirini görmemesi gerekir. / Teşhis işlemi en az iki kez tekrarlanır ve teşhiste bulunması istenen kişiye, şüphelinin teşhis edilecek kişiler arasında yer almayor olabileceği hatırlatılır. / Teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin, bu işlem sırasında birlikte fotoğrafları çekilerek veya görüntüleri kayda alınarak, soruşturma dosyasına konur. / Şüphelinin fotoğrafı üzerinden de teşhis yaptırılabilir. Ancak tek bir fotoğraf veya aynı kişinin farklı fotoğrafları üzerinden teşhis yaptırılmaz. Değişik kişilerin fotoğraflarının aynı büyüklük ve özellikte olmaları gerekir. / Teşhis işlemi tutanağa bağlanır.”

sızın, bir suçla karşılaştığında suça el koymak, önlemek, sanık ve suç delillerini tesbit, muhafaza ve yetkili zabıtaya teslim etmekle görevli ve yetkilidir.” şeklindeki düzenleme de adli kolluk görevinin yasal dayanaklarından biridir.

II. ADLİ KOLLUK FAALİYETLERDEN DOĞAN ZARARIN TAZMİNİNDE GÖREVLİ YARGI YERİ

Mevzuatımızda ceza muhakemesi işlemleri nedeniyle maddi veya manevi zarara uğrayan kişilerin bu zararlarının tazminine ilişkin genel hüküm mahiyetinde bir düzenleme mevcut değildir. Bu husus, muhakemenin başlangıcından sonuçlanmasına kadar önemli görevler ifa ettiğini yukarıdaki başlık altında açıkladığımız adli kolluğun söz konusu görevleri sırasında verdikleri zararların tazmini açısından da geçerlidir.

Koruma tedbirleri nedeniyle tazminatın usul ve esasları CMK’nın 141 ilâ 144. maddeleri arasında düzenlenmiş olmakla birlikte, ceza muhakemesi işlemlerinin koruma tedbirlerinden ibaret olmadığı, ceza muhakemesinde koruma tedbirleri dışında da pek çok muhakeme işleminin yapıldığı açıktır. Kaldı ki - *aşağıdaki başlık altında açıklanacağı üzere* - CMK’da “*Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat*” başlığı altında tüm koruma tedbirlerine de yer verilmemiştir.

Bu çerçevede, öncelikle adli kolluğun CMK’nın 141/1. maddesinde yer alan koruma tedbirlerine ilişkin faaliyetlerinden kaynaklanan zararın tazmininde görevli yargı yeri, ardından bu düzenlemenin dışında kalan adli kolluk faaliyetlerinden kaynaklanan zararın tazmininde görevli yargı yeri konuları ele alınacaktır.

A. CMK m. 141/1 Kapsamındaki Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat Davalarında Görevli Yargı Yeri

CMK’nın “*Genel Hükümler*” başlıklı Birinci Kitabının “*Koruma Tedbirleri*” başlıklı Dördüncü Kısımının “*Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat*” başlıklı Yedinci Bölümünde yer alan 141. maddede hangi hâllerde tazminat istenebileceği, 142. maddede tazminat talebinin usulü, 143. maddede verilen tazminatın hangi hâllerde geri alınacağı, 144. maddede ise kimlerin tazminat isteyemeyeceği hususları düzenlenmiştir³⁰.

1. CMK m. 141/1 Kapsamındaki Tazminat Konusu Koruma Tedbirleri

Koruma tedbirleri; soruşturma ya da kovuşturma evrelerinde maddi gerçeğin ortaya çıkarılması, bu maksatla delillerin karartılmasının önlenmesi ve muhafazası, muhakemenin yapılabilmesi ya da ileride verilecek hükmün infaz edilebil-

³⁰ 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun’un 6. Maddesine göre; “(1) *Ceza Muhakemesi Kanununun 141 ilâ 144 üncü maddeleri hükümleri, 1 Haziran 2005 tarihinden itibaren yapılan işlemler hakkında uygulanır.*

(2) *Bu tarihten önceki işlemler hakkında ise, 7.5.1964 tarihli ve 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.”*

mesini sağlamaya yönelik, gerektiğinde zor kullanmak suretiyle bir temel hakkı hükmün kesinleşmesinden önce kısıtlayan, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde geçici olarak başvuru ve kural olarak hâkim kararını gerektiren tedbirler olarak tanımlanabilir³¹.

CMK'da “*Koruma Tedbirleri*” başlığı altında yer alan koruma tedbirleri sırasıyla; yakalama ve gözaltı (m. 91-99), tutuklama (m. 100-108), adli kontrol (m. 109-115), arama ve elkoyma (m. 116-134), telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi (m. 135-138), gizli soruşturmacı görevlendirilmesi (m. 139) ve teknik araçlarla izleme (m. 140) tedbirleridir.

CMK'da “*Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat*” bölüm başlığı altında yer alan düzenlemelerden “Tazminat istemi” başlıklı 141. maddesinin 1. fıkrasına göre; yakalama, gözaltı, tutuklama, adli kontrol, arama ve elkoyma tedbirlerinin uygulanmasından kaynaklanan bazı hallere³² ilişkin maddi ve manevi zararlar Devlettten

³¹ Öztürk, Tezcan, Erdem, Sırma Gezer, Saygılar, Alan, Özaydın, Erden Tütüncü ve Tok (n 21) 437; Cumhuriyet Şahin ve Neslihan Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (15. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2024) 281; Özbek, Doğan ve Bacaksız (n 6) 231-232.

³² Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat istenebilecek haller CMK'nın 141. maddesinin 1. fıkrasında şu şekilde sayılmıştır;

“a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

b) Kanunî gözaltı süresi içinde hâkim önüne çıkarılmayan,

c) Kanunî hakları hatırlatılmadan veya hatırlatılan haklarından yararlandırılma isteği yerine getirilmeden tutuklanan,

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

e) Kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmayla yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen,

f) Mahkûm olup da gözaltı ve tutuklulukta geçirdiği süreleri, hükümlülük sürelerinden fazla olan veya işlediği suç için kanunda öngörülen cezanın sadece para cezası olması nedeniyle zorunlu olarak bu ceza ile cezalandırılan,

g) Yakalama veya tutuklama nedenleri ve haklarındaki suçlamalar kendilerine, yazıyla veya bunun hemen olanaklı bulunmadığı hâllerde sözle açıklanmayan,

h) Yakalanmaları veya tutuklanmaları yakınlarına bildirilmeyen,

i) Hakkındaki arama kararı ölçüsüz bir şekilde gerçekleştirilen,

j) Eşyasına veya diğer malvarlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı halde elkonulan veya korunması için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer malvarlığı değerleri amaç dışı kullanılan veya zamanında geri verilmeyen,

k) (Ek: 11/4/2013-6459/17 md.) Yakalama, adli kontrol veya tutuklama işlemine karşı Kanunda öngörülen başvuru imkânlarından yararlandırılmayan,

l) (Ek: 2/3/2024-7499/12 md.) Konutunu terk etmemek veya uyuşturucu, uyarıcı veya ucu madde ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla hastaneye yatmak dâhil, tedavi veya muayene

istenebilecektir. Tazminat istenebilecek olan haller Kanun'da tahdidi olarak sayılmıştır³³. Bu maddede, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ve teknik araçlarla izleme tedbirlerinin sayılmaması olması bir eksikliktir³⁴. Ayrıca CMK'nın 141. maddesinin 1. fıkrasında; yakalama, gözaltı, tutuklama, adli kontrol, arama ve elkoyma tedbirlerinin uygulanmasından kaynaklanan tüm haller için değil bazı hallere ilişkin olarak maddi ve manevi zararların Devlettten istenebileceği düzenlenmiştir. Örneğin, 2.3.2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la CMK'nın 141. maddesinin 1. fıkrasına eklenen (I) bendinde; *"Konutunu terk etmemek veya uyuşturucu, uyarıcı veya uçucu maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla hastaneye yatmak dâhil, tedavi veya muayene tedbirlerine tâbi olmak ve bunları kabul etmek şeklindeki adli kontrol yükümlülükleri uygulandıktan sonra haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen"* -lerin tazminat isteyebileceği düzenlenmiş iken, diğer adli kontrol tedbirleri uygulandığı halde haklarında kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararı verilenlerin tazminat isteyebileceğine dair bir düzenleme mevcut değildir. Hükmün bu şekilde dar kapsamlı düzenlenmiş olması haklı olarak eleştirilmektedir³⁵.

Kanaatimizce de bölüm başlığı -*tüm koruma tedbirlerini kapsayacak şekilde- "Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat"* olmasına rağmen, madde metninde bazı koruma tedbirlerinin tamamen bazı koruma tedbirlerinin ise kısmen düzenlemenin kapsamı dışında bırakılmış olması yerinde değildir.

2. CMK m. 141/1 Kapsamındaki Koruma Tedbirlerinin Adli Kolluk Tarafından Uygulanmasından Kaynaklanan Zararların Tazmininde Görevli Yargı Yeri

CMK'nın 141. maddesinin 1. fıkrası kapsamındaki koruma tedbirlerinden kaynaklanan maddi ve manevi zararların tazmini talebinin hangi mercie yapılacağı ve uygulanacak usul CMK'nın 142. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, gerek hâkim veya savcılarının bu kapsamdaki koruma tedbirlerine ilişkin kararlarına, gerek adli kolluk yahut diğer kamu görevlilerinin söz konusu koruma tedbirlerini uy-

tedbirlerine tâbi olmak ve bunları kabul etmek şeklindeki adli kontrol yükümlülükleri uygulandıktan sonra haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen,

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devlettten isteyebilirler."

³³ Şahin ve Göktürk (n 31) 391; Öztürk, Tezcan, Erdem, Sırma Gezer, Saygılar, Alan, Özaydın, Erden Tütüncü ve Tok (n 21) 578; Hakan Hakeri, *Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat* (3. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2024) 139; Erçağ Metiner, *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat* (Adalet Yayınevi Ankara 2024) 267.

³⁴ Centel ve Zafer (n 2) 549; Bahri Öztürk, Behiye Eker Kazancı ve Sesim Soyer Güleç, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri* (5. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2022) 375; Özbek, Doğan ve Bacaksız (n 6) 457; Veysel Candan Canoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat Davaları (Haksız Yakalama, Gözaltı, Tutuklama, Arama ve El Koyma)* (Seçkin Yayınevi, Ankara, 2017) 41; Doğan Gedik, "Güncel Yargı Kararları Işığında Uygulamada Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat Davalarında Tazminat İstemi Koşulları, Başvuru Şekli ve Yargılama Usulü" (2022) 96 İstanbul Barosu Dergisi 186.

³⁵ Hakeri (n 33) 266.

gulamalarından kaynaklanan tazminat istemini karara bağlamakla görevli mahkeme, ağır ceza mahkemesidir. Yetkili mahkeme ise, kural olarak, *-zarar doğuran işlemi yapanın kim/hangi makam olduğu önem taşımaksızın-* zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesidir. Düzenlemenin gerekçesinde³⁶, yetkili mahkemenin bu şekilde belirlenmesi ile; “... *kanuna aykırı işlemde zarar gören kişinin en kolay biçimde ve en masrafsız yöntemle hakkına kavuşabilmesi(nin) amaçları*”dığı ifade edilmiştir. Kuralın istisnası ise, koruma tedbiri nedeniyle zarara uğradığını ileri süren kişinin oturduğu yer ağır ceza mahkemesinin tazminat konusu işlemle ilişkili olması durumunda, aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi bulunmuyorsa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinin yetkili olmasıdır. Madde gerekçesinde bu istisnai düzenlemenin neden yapıldığına ilişkin bir açıklama bulunmamakla birlikte, mahkemenin objektif ve sübjektif tarafsızlığını sağlamak maksadıyla yapıldığı anlaşılmaktadır.

Koruma tedbirinden zarara uğrayanın oturduğu yerin bulunmaması/belli olmaması durumunda nasıl bir uygulama yapılması gerektiğine ilişkin olarak Kanun’da açık bir hüküm bulunmamaktadır. Böyle durumlarda, mahkemelerin yer yönünden yetkisine ilişkin özel yetki kuralı (CMK m. 13) kıyasen uygulanabilir³⁷; ilgilinin Türkiye’de en son adresinin bulunduğu yer mahkemesi, mahkemenin bu suretle de belirlenmesi olanağı yoksa, ilk usul işleminin yapıldığı yer mahkemesi yetkili olarak kabul edilebilir³⁸.

Kural, tazminat davasının ağır ceza mahkemesinde görülmesi olmakla birlikte, 2.3.2024 tarihinde kabul edilen ve 1.6.2024 tarihinde yürürlüğe giren 7449 sayılı Kanun’la bazı hallerde “*Tazminat Komisyonu*”³⁹ görevli kılınmak suretiyle, bu kurala önemli bir istisna getirilmiştir. Buna göre, CMK’nın 141. maddesinin 1. fıkrasının (e)⁴⁰, (f)⁴¹ ve (l)⁴² bentleri kapsamındaki tazminat talepleri, Tazminat Komisyonu

³⁶ <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/mbb/files/genelgerekce5271.htm>, erişim tarihi: 19.8.2024.

³⁷ Emrullah Aycı, *Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat* (Doktora Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul 2012) 248.

³⁸ Hakeri (n 33) 398.

³⁹ 9.1.2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun’da görev ve yetkileri düzenlenen Tazminat Komisyonu, 2.3.2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun’la yapılan değişikliğe kadar, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvurulara ilişkin müracaatları inceleyip karara bağlamakla görevli ve yetkili iken, 7449 sayılı Kanun’la görev alanı genişletilmiş ve CMK’nın 141. maddesinin birinci fıkrasının (e), (f) ve (l) bentleri kapsamındaki talepler de Komisyonun görev alanına dahil edilmiştir.

⁴⁰ “*Kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmayla yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen,*”

⁴¹ “*Mahkûm olup da gözaltı ve tutuklulukta geçirdiği süreleri, hükümlülük sürelerinden fazla olan veya işlediği suç için kanunda öngörülen cezanın sadece para cezası olması nedeniyle zorunlu olarak bu ceza ile cezalandırılan,*”

⁴² “*Konutunu terk etmemek veya uyuşturucu, uyarıcı veya ucu maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla hastaneye yatmak dâhil, tedavi veya muayene tedbirlerine tâbi olmak ve bunları kabul etmek şeklindeki adli kontrol yükümlülükleri uygulandıktan sonra haklarında kovuşturmayla yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen*”

tarafından incelenip karara bağlanacaktır. Yapılan değişiklikle, Tazminat Komisyonunun görev alanına girmesine rağmen ağır ceza mahkemesine yapılan taleplerin, Komisyona gönderilmesi gerekir. Bununla birlikte, ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren ve girmeyen talepler birlikte yapılmış ise ağır ceza mahkemesi görev alanına girmeyen talepleri ayırarak Tazminat Komisyonuna gönderir. Bu durumda ağır ceza mahkemesine yapılan talep tarihi esas alınır. Maddede yapılan bu değişikliğin gerekçesi⁴³ incelendiğinde; *“Değişiklikle, koruma tedbirleri nedeniyle yapılacak bu tazminat istemlerinin 6384 sayılı Kanunla kurulan Tazminat Komisyonuna yapılması öngörülmekte ve bu istemlerin idari başvuru yoluyla hızlı bir biçimde sonuçlandırılması amaçlanmaktadır. Böylelikle, tespiti herhangi bir yargılama yapılmasını gerektirmeyen tazminat istemleri hakkında kısa sürede karar verilmesi sağlanmış olacaktır.”* ifadelerinin yer aldığı görülmektedir.

Tazminat Komisyonunun görev alanına dahil edilen üç halin, adli kolluk uygulamaları ile bağlantılı olarak ortaya çıkmasının mümkün görünmediğini, Cumhuriyet savcısının veya mahkemenin kararına istinaden oluşabilecek haller olduğunu değerlendiriyoruz. Bu nedenle, konumuzun kapsamı dışında kalan Tazminat Komisyonu ile ilgili olarak belirttiğimiz hususlara değinmekle yetineceğiz.

B. CMK m. 141/1 Kapsamı Dışında Kalan Koruma Tedbirleri ile Diğer Adli Kolluk Faaliyetlerinden Kaynaklanan Tazminat Davalarında Görevli Yargı Yeri

1. Genel olarak

Adli kolluğun, CMK’nın 141. maddesinin 1. fıkrasının kapsamı dışında kalan koruma tedbirleri ve diğer muhakeme işlemlerini uygulamasından kaynaklanan zararların tazmini için başvurulabilecek yargı merci konusunda açık bir yasal düzenleme mevcut değildir. Bununla birlikte, CMK’nın 141. maddesine 6545 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁴⁴ ile; *“Birinci fıkra yazan hâller dışında, suç soruşturması veya kovuşturması sırasında kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk hâlleri de dâhil olmak üzere hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle tazminat davaları ancak Devlet aleyhine açılabilir.”* şeklindeki 3. fıkra eklenmiştir⁴⁵.

⁴³ <https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y2/T2/WebOnergeMetni/6e8b6477-2942-49d1-a-cf1-cfa13bcac252.pdf>, erişim tarihi: 20.8.2024.

⁴⁴ RG Tarih ve Sayısı: 28.6.2014 – 29044. Bu hüküm, Cumhuriyet savcılarının ve ceza mahkemesi hakimlerinin muhakeme işlemlerinden kaynaklanan tazminat sorumluluğuna ilişkin bir düzenleme olduğundan, söz konusu hükme dayanarak hukuk hakiminin sorumluluğuna gidilemez; Erhan Günay, *Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat ve Hakimlerin Hukuki Sorumluluğu* (3. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2020) 126.

⁴⁵ Söz konusu düzenlemenin ihdas edilme süreci ve gerekçelerine ilişkin ayrıntılı açıklamalar içeren Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun (YHGK) bir kararının konu ile ilgili bölümü şu şekildedir: *“... İşin esasına geçilmeden önce, 21.02.2014 gün ve 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 19. maddesi ile 24/2/1983 gün ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu’nun 93/A maddesinin yürürlükten kal-*

Zikredilen düzenlemenin kapsamı konusunda doktrinde tartışma bulunmaktadır. Bir görüşe göre⁴⁶, 141. maddenin 1. fıkrasında tazminat istenebilecek sebepler

dırılmasının ve 18.06.2014 gün ve 6545 sayılı Türk Ceza Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 5271 sayılı CMK 141. maddesine eklenen 3. ve 4. fıkraların görev bakımından eldeki davaya etkileri tartışılmıştır./Görev konusu kamu düzenini ilgilendirdiği için öncelikle görev sorununun aşılması gereklidir. ... 09.02.2011 gün ve 6110 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 14.maddesi ile mülga 1086 sayılı HMUK'nun 573. maddesinde değişiklik yapılmış, hâkimlerin yargılama faaliyetlerinden dolayı Devlet aleyhine tazminat davası açılabilceği düzenleme altına alınmış, 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'na 93'üncü maddeden sonra gelmek üzere 93/A maddesi eklenmiş; Cumhuriyet savcıları da Devlet koruması altına alınmış, hakim ve cumhuriyet savcıları aleyhine kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk sebeplerine dayanılarak da olsa tazminat davası açılmayacağı düzenlenmişti. ...6100 sayılı HMK'nun 47. maddesine göre, aynı Kanun'un 46. maddesine istinaden Devlet aleyhine açılan tazminat davası, ilk derece ve bölge adliye mahkemesi hâkimlerinin fiil ve kararlarından dolayı, Yargıtay ilgili hukuk dairesinde açılacak ve ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülecektir./Bu arada, 21.02.2014 gün ve 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 93/A maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. Böylelikle 'hukuk hakimleri' dışındaki hakimler ve cumhuriyet savcıları aleyhine açılacak tazminat davalarında görevli mahkemenin neresi olduğu sorunu ortaya çıkmıştır...18.06.2014 gün ve 6545 sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141'inci maddesine; '(3) Birinci fıkrafta yazan hâller dışında, suç soruşturması veya kovuşturması sırasında kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk hâlleri de dâhil olmak üzere hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle tazminat davaları ancak Devlet aleyhine açılabilir. (4) Devlet, ödediği tazminattan dolayı görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanan hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının bir yıl içinde rücu eder.' şeklinde 3. ve 4.fıkralar eklenmiştir./Ayrıca aynı Kanun ile 'ceza hakimleri' ve 'cumhuriyet savcıları' hakkında açılmış derdest olan davalar hakkında 5320 sayılı Kanun'a geçici madde eklenmiş; bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce suç soruşturması ve kovuşturması sırasında yapılan her türlü işlem veya alınan karar nedeniyle hâkimler ve Cumhuriyet savcıları hakkında hukuk mahkemelerinde açılan ve hâlen derdest olan tazminat davasına ilişkin dosyaların mahkemesince, Yargıtay incelemesinde bulunan dosyaların ise esaslı incelenmeksizin, ilgili dairece yetkili ağır ceza mahkemesine gönderileceği ve bu davaların ağır ceza mahkemelerince, Ceza Muhakemesi Kanununun 141'inci ve devamı maddeleri uyarınca Devlet aleyhine yürütülmek suretiyle karara bağlanacağı düzenlenmiştir./Somut olayda davacı, ihbar edilen ceza mahkemesi hakimlerinin ve cumhuriyet savcısının yargısal faaliyeti nedeniyle maddi tazminat istemiştir. Karar tarihinden sonra yürürlüğe giren 18.06.2014 gün ve 6545 sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun hükümleri ceza hakimleri ve cumhuriyet savcıları aleyhine yargısal faaliyet nedeni ile açılan tazminat davalarında görevli mahkeme konusunda yeni düzenlemeler getirmiştir. Görev sorununun kamu düzenini ilgilendirdiği kabulü karşısında mevcut bu düzenlemeler dikkate alınarak eldeki dava hakkında karar verilmek üzere Daire kararının bozulması gerekmiştir. ... Yargıtay 4.Hukuk Dairesi'nin ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği kararın, BOZULMASINA, ..., 15.04.2015 gününde oybirliği ile karar verildi.", (YHGK, 15.4.2015 T., 2014/1689 Esas ve 2015/1189 Karar, <https://legalbank.net/belge/y-hgk-e-2014-1689-k-2015-1189-t-15-04-2015-gorev-sorununun-kamu-duzenini-ilgilendirdigi-kabulu-karsi/1521225>, erişim tarihi: 27.5.2024).

⁴⁶ Öztürk, Eker Kazancı ve Soyer Güleç (n 34) 382; Hakeri (n 33) 300; Canoğlu (n 34) 41-43, 197; Uğur Aşkın, "Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminatta Rücu Sorunu" (2018) 9 İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 27-29; Seda Yağmur Sümer, "Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin 16.02.2015 Tarih, 2014/13444 E. 2015/2705 K. Sayılı Kararının Değerlendirilmesi" (2019) 21 Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan 1282-1283; bu konudaki benzer bir görüşe göre, "Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141/1. maddesinde belirtilmeyen koruma tedbirlerinin kanuna aykırı olarak uygulanmasından zarar gören kişiler, zararlarının giderilmesi

sınırlı olarak sayılmıştır ve maddenin 3. fıkrasına eklenen bu düzenleme, 1. fıkra-
da yer alan tazminat nedenlerini genişletmemekte, tazminat davalarının usulünü
düzenlemekte ve bu kapsamda koruma tedbirleri nedeniyle açılacak tazminat da-
valarında sorumluluğun Devlet'e ait olduğu vurgulanmaktadır; aksine bir uygulama
kanunilik ilkesine aykırı olacaktır. Bu görüş taraftarlarından Hakeri'ye göre⁴⁷,
her ne kadar, maddenin 1. fıkrasında düzenlenmeyen koruma tedbirleri açısından
CMK hükümlerine göre ağır ceza mahkemesinde tazminat istenemeyecekse de
HMK hükümlerine göre tazminat istenebilecektir. Aynı yöndeki görüş taraftarla-
rından Sümer⁴⁸ de bu davanın ağır ceza mahkemesinde görülmemesi gerektiğini
belirtmekle birlikte, genel hükümlere göre idari yargıda devlet aleyhine tam yargı
davası açılabilceğini ifade etmektedir.

Diğer görüşe göre⁴⁹ ise, söz konusu düzenleme ile 141. maddenin 1. fıkrasının
kapsamı genişletilmiştir; suç soruşturması ve kovuşturması sırasında hâkim ve
Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar ve yaptıkları işlemler nedeniyle tazmi-
nat davaları ağır ceza mahkemesinde açılacaktır ve dolayısı ile 141. maddenin 1.
fıkrasında düzenlenmeyen koruma tedbirleri de ağır ceza mahkemesinde tazminat
istenebilecek hallerin kapsamına alınmıştır.

Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davalarını temyizden inceleyen Yargıtay
12. Ceza Dairesinin konu hakkındaki kararlarını incelediğimizde; aksi yönde kar-
arları⁵⁰ bulunmakla birlikte genel olarak ve özellikle yakın tarihli kararlarında yu-

için dava açamadıklarından, doğrudan, Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunabilirler.”,
Nabi Özalp, “Uygulamada Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat (CMK m. 141-144)” (2019)
Türkiye Barolar Birliği Dergisi 91.

⁴⁷ Hakeri (n 33) 300-301.

⁴⁸ Sümer (n 46) 1287.

⁴⁹ Osman Yaşar ve Cengiz Otacı, *Yeni İçtihatlarla Uygulamalı ve Yorumlu Ceza Muhakemesi Kanunu*
(C. 2, 10. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2022) 1329-1330; Gürsel Yalvaç, “Koruma Tedbirleri
Nedeniyle Tazminat” (2015) 3 Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi 274; Özgün Özyüksel, “Türk
Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 'Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat' Kurumunu Düzenleyen
Hükümlerine İlişkin Bazı Tartışmalı Noktalar” (2020) 6 Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Dergisi 315-317; Gedik (n 34) 145-149, 184; Muzaffer Korkmaz, *Koruma Tedbirleri Nedeniyle
Tazminat Davaları ve Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru* (Seçkin Yayınevi Ankara 2019)
141-146; Neslihan Göktürk, *Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat (CMK m. 141-144)* (Seçkin
Yayınevi Ankara 2024) 152-162; Metiner (n 33) 269.

⁵⁰ “... 5271 sayılı CMK'nın 141 ve devamı maddelerinde 'suç soruşturması ve kovuşturması sırasında'
gerçekleşen koruma tedbirlerine ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden bu kanun hükümlerine göre
tazminat istenebileceği belirtilmekle birlikte madde metninde bu aykırılıkların tahdidi şekilde sıralan-
mış olması ve 5271 sayılı CMK'nın 141. maddesine 6545 sayılı Kanunun 70. maddesi ile 18.06.2014
tarihinde eklenen 3. fıkrasında belirtilen 'Birinci fıkra yazan hâller dışında, suç soruşturması veya
kovuşturması sırasında kişisel kusur; haksız fiil veya diğer sorumluluk hâlleri de dâhil olmak üzere
hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle tazminat
davaları ancak Devlet aleyhine açılabilir.' hükmü nazara alındığında; davacı hakkında verilen adli
kontrol işleminin madde kapsamında değerlendirilemeyeceği dikkate alındığında, maddi tazminat
hesabına dahil edilmemesinde isabetsizlik görülmemiştir.”, (Y. 12. CD, 9.1.2023 T., 2021/6559 Esas
ve 2023/16 Karar, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, erişim tarihi: 4.1.2025).

karıda zikredilen ikinci görüşün benimsendiğini görmekteyiz. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin yakın tarihli bir kararında⁵¹; tazminat talebinde bulunan kişi hakkında CMK'nın 141. maddesinin 1. fıkrasında sayılmayan koruma tedbirlerinden biri olan iletişimin tespiti, dinlenilmesi, kayda alınması tedbirinin uygulandığı, yapılan soruşturma sonunda kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği, uygulanan tedbirlere ilişkin kayıtların Cumhuriyet savcılığınca imha edilmeyip farklı dosyalara gönderilerek ifşa edildiği belirtilerek, 5271 sayılı CMK'nın 141/3. maddesi gereğince manevi tazminatın söz konusu verilerin imha edilmesi için öngörülen yasal sürenin dolduğu tarihten itibaren işleyecek faizi ile ödenmesine ilişkin talebi üzerine ilk derece mahkemesince (ağır ceza mahkemesince) verilen kararın temyiz incelemesi sonucunda, CMK'nın 141/3. maddesindeki tazminat şartlarının oluştuğunun saptandığı kabul edilerek tazminat ödenmesi yönünde verilen hükmün onanmasına karar verilmiştir⁵². Yine Yargıtay 12. Ceza Dairesinin henüz adli kontrol

“... 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 141. ve devamı maddelerinde ise yakalama, gözaltı, tutuklama, arama ve elkoyma işleminden kaynaklanan maddi ve manevi zararların tazmininin düzenlendiği dikkate alındığında, davacı hakkında uygulanan ve 5271 sayılı CMK'nın 109/3-j. maddesinde düzenlenen konutunu terk etmemek şeklindeki adli kontrol tedbiri nedeniyle tazminat isteminin reddine karar verilmesinde isabetsizlik görülmediğinden, tebliğnamedeki bozma düşüncesine iştirak olunmamıştır. / Yapılan incelemeye, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre davacı vekilinin davacının hakkında uygulanan konutunu terk etmemek adli kontrol tedbiri süresince ekonomik hiçbir faaliyetinde bulunmadığına, eğitim hayatının aksadığına, manevi olarak zarara uğradığına, tazminat miktarına ve sair nedenlere ilişkin temyiz itirazlarının reddiyle hükmün, isteme aykırı olarak ONANMASINA, 29.05.2017 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi. ”, (Y. 12. CD, 29.5.2017 T., 2016/2333 Esas ve 2017/4473 Karar, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, erişim tarihi: 4.1.2025).

Yukarıda zikredilen karara Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan itirazı inceleyen Yargıtay Ceza Genel Kurulu da 12. CD ile aynı yönde karar vermiş olup bu kararın ilgili bölümü şu şekildedir: “... Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat istenebilecek hâllerin CMK'nın 141. maddesinin 1. fıkrasında tahdidi bir şekilde sayılmış olmasına rağmen adli kontrol tedbiri kapsamında bulunan konutunu terk etmemek yükümlülüğü nedeniyle oluşacak zararların tazminat yoluyla giderilmesi hususuna yer verilmemesi, aynı maddenin üçüncü fıkrası ile getirilen düzenlemenin sınırlı olarak sayılan tazminat hâllerini genişletmeye yönelik olmayıp sayılan koruma tedbirlerine ilişkin açılacak olan tazminat davalarında sorumluluğun açıkça devlete ait olduğunun belirtilmesinden ibaret olması ve 11.04.2013 tarihli ve 6459 sayılı Kanun 'la CMK'nın 141. maddesinin 1. fıkrasında yapılan değişiklikle olduğu gibi Kanun koyucunun tazminat kapsamındaki koruma tedbirlerinin kapsamını genişletme yönündeki ifadesini somut ve açık bir biçimde ortaya koyması hususları dikkate alındığında adli kontrol tedbiri kapsamında hakkında konutunu terk etmemek yükümlülüğüne karar verilen davacının, CMK uyarınca koruma tedbirleri nedeniyle tazminat isteme hakkının bulunmadığının kabul edilmesi gerekmektedir. ”, (YCGK 15.3.2023 T., 2018/81 Esas ve 2023/159 Karar, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, erişim tarihi: 4.1.2025.)

⁵¹ Y. 12. CD, 15.4.2024 T., 2023/3836 Esas ve 2024/1703 Karar, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, erişim tarihi: 4.1.2025.

⁵² Yargıtay 12. CD'nin CMK'nın 141/3. maddesi kapsamındaki benzeri bir tazminat talebine ilişkin ağır ceza mahkemesince verilen kararın temyiz incelemesi sonucunda verdiği bir başka kararına göre; “Tazminat talebinin dayanağı olan ... Cumhuriyet Başsavcılığı Terör ve Örgütlü Suçlar Soruşturma Bürosunun 2014/38860 Soruşturma, 2015/77968 Karar sayılı soruşturma dosyası kapsamında, davacı hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan telekomünikasyon yoluyla yapılan ile-

tedbiri 141. maddenin 1. fıkrasının kapsamına dahil edilmeden önce verdiği yakın tarihli bir başka kararında⁵³; “...5271 sayılı Kanun’un 141/3. fıkrasında, ‘Birinci fıkra yazan hâller dışında, suç soruşturması veya kovuşturması sırasında kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk hâlleri de dâhil olmak üzere hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle tazminat davaları ancak Devlet aleyhine açılabilir.’ hükmü gereğince, tazminat talebinin dayanağı olan dava dosyasında davacının adli kontrol tedbirinin kaldırılmasına rağmen uygulanmasına 32 ay devam edildiğine ilişkin tazminat talebi ile ilgili olarak asıl davada hüküm verilmesinin veya verilen hükmün kesinleşmesinin beklenmesine gerek bulunmadığı, zira bu hususa ilişkin tazminat taleplerinin asıl davanın sonucunu etkileyici veya asıl davanın sonucuna bağlı olmadığından adli kontrol tedbir kararının, adli kontrol tedbirinin uygulanıp uygulanmadığına dair kararların aslının veya aslı gibidir örneklerinin dosya arasına alınarak davacının talebinin 5271 sayılı Kanun’un 141/3. maddesi kapsamında kalıp kalmadığı araştırılmadan yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi” gerekçesiyle ağır ceza mahkemesinin verdiği tazminat talebinin reddine dair hükmün bozulmasına karar vermiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun konuya ilişkin bir kararında da⁵⁴; “... CMK’nın 141. maddesine eklenen 3. fıkra ile, 141. maddenin 1. fıkrasında yer almayan soruşturma ve kovuşturma işlemleri nedeniyle de Ağır Ceza Mahkemelerine dava açmak

tişimin denetlenmesi, fiziki ve teknik araçlarla izleme tedbiri uygulandığı gerekçesi ile 20.000 TL manevi tazminatın tedbir başlangıç tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile ödenmesi talebine ilişkin söz konusu davada, yerel mahkemece davanın reddine hükmedildiği anlaşılmakla; ...Tazminat talebinin esasını oluşturan kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kesinleşip kesinleşmediği tereddüde yer vermeyecek şekilde tespit edilip, davacı hakkında uygulanan tedbirlere ilişkin karar ve evraklarının Yargıtay denetimine el verilişi aslı veya onaylı örneklerinin dosya arasına alınarak tedbir tarihinde yürürlükte bulunan 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 135. ve 140. maddelerinde düzenlenen şartları taşıyıp taşımadığı araştırılıp, davacı tarafın 05.02.2016 tarihli dava dilekçesinde ileri sürdüğü iddialar 5271 sayılı CMK’nın 141/3. maddesinde düzenlenen hakimler ve Cumhuriyet savcılarının eylemlerinden ötürü tazminat istemine ilişkin olup, tazminata konu edilen eylemlerle ilgili olarak hakimler ve Cumhuriyet savcıları hakkında adli veya idari soruşturma yapıp yapılmadığı, yapılmış ise akıbetinin ne olduğu Hakimler ve Savcılar Kurulundan sorulup, açıklığa kavuşturularak, sonucuna göre karar verilmesi gerektiği gözetilmeden, eksik inceleme ve araştırma ile yazılı şekilde karar verilmesi, Kanuna aykırı olup, mahalli Cumhuriyet savcısının ve davacı vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden, hükmün bu sebepten dolayı 5320 sayılı Kanunun 8. maddesi uyarınca halen uygulanmakta olan 1412 sayılı CMUK’un 321. maddesi gereğince isteme uygun olarak BOZULMASINA, 21.11.2022 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”; (Y. 12. CD, 22.11.2022 T., 2022/5598 Esas ve 2022/8768 Karar, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, erişim tarihi: 4.1.2025).

⁵³ Y. 12. CD, 1.4.2024 T., 2022/684 Esas ve 2024/1564 Karar, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, erişim tarihi: 4.1.2025; 2.3.2024 tarihli ve 7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 12. maddesi ile CMK’nın 141. maddesinin 1. fıkrasına “adli kontrol” tedbirinin dahil edilmesi yönündeki düzenleme 1.6.2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

⁵⁴ YHGK 12. CD, 27.5.2021 T., 2018/650 Esas ve 2021/624 Karar, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, erişim tarihi: 5.1.2025.

mümkün hâle gelmiştir. Bunun için ön koşul, sorumluluk nedenine bakılmaksızın yapılan işlemin soruşturma veya kovuşturma sırasında yapılması ve işlem veya kararın hâkim veya Cumhuriyet savcısına ait olmasıdır./6545 sayılı Kanun'un 86. maddesiyle 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'a eklenen geçici 8. madde ile de, 'Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce suç soruşturması ve kovuşturması sırasında yapılan her türlü işlem veya alınan karar nedeniyle hâkimler ve Cumhuriyet savcıları hakkında hukuk mahkemelerinde açılan ve hâlen derdest olan tazminat davasına ilişkin dosyalar mahkemesince, Yargıtay incelemesinde bulunan dosyalar ise esaslı incelenmeksizin ilgili dairece yetkili ağır ceza mahkemesine gönderilir. Bu davalar ağır ceza mahkemelerince, Ceza Muhakemesi Kanununun 141 inci ve devamı maddeleri uyarınca Devlet aleyhine yürütülmek suretiyle karara bağlanır. 'hükümüne yer verilmek suretiyle bu sebebe dayalı olarak açılmış bulunan tazminat davalarında uygulanacak yöntem belirlenmiştir./Kural olarak, 6545 sayılı Kanun'un yürürlük tarihi olan 28.06.2014 tarihinden itibaren gerçekleşmiş işlemler ile verilen kararlara dayalı olarak CMK'nın 141. vd. maddeleri uyarınca Ağır Ceza Mahkemelerinde tazminat isteminde bulunulması mümkün ise de, daha önce verilen karar veya işlemlerden dolayı da CMK'nın 142/1. maddesinde belirtilen dava süreleri henüz dolmamış olan taleplerin de bu kapsamda ileri sürülmesi mümkün hâle gelmiştir.' denilmek suretiyle, CMK'nın 141/3. maddesinin aynı maddenin 1. fıkrasının kapsamını genişlettiği, hatta koruma tedbirleri dışında kalan hakim ve savcıların yaptıkları diğer muhakeme işlemlerinden dolayı da tazminat davalarının ağır ceza mahkemelerinde görülmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Kanaatimizi belirtmeden önce, her iki görüşü de destekleyecek kuvvetli dayanakların mevcut olduğunu ifade etmeliyiz. İlk görüş açısından konuyu ele alırsak; kanun koyucu koruma tedbirlerinin tümünün hukuka aykırı uygulanmasından dolayı CMK hükümlerine göre tazminat talep edilebileceğine dair bir düzenlemeye gitmek yerine tazminat istenebilecek halleri tek tek sayma yoluna gitmiş, bu kapsamda bazı koruma tedbirlerini tamamen bazı koruma tedbirlerini ise kısmen düzenlemenin kapsamı dışında bırakmıştır. 2.3.2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la CMK'nın 141. maddenin 1. fıkrasında sayılan tedbirlerin arasına adli kontrole ilişkin bazı hallerin dahil edilmesi de kanun koyucunun iradesinin tüm tedbirler yönünden değil, 141. maddenin 1. fıkrasından sayılan koruma tedbirlerinin kapsamına giren bazı haller açısından CMK hükümlerine göre tazminat istenebileceğini düzenlemek yönünde olduğunu göstermektedir.

Diğer görüş açısından konuyu ele aldığımızda, bu görüşü destekleyen en önemli yasal düzenleme 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'a 18.6.2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunla eklenen Geçici 8. maddedir. Söz konusu maddeye göre; *"Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce suç soruşturması ve kovuşturması sırasında yapılan her türlü işlem veya alınan karar nedeniyle hâkimler ve Cumhuriyet savcıları hakkında hukuk mahkemelerin-*

de açılan ve hâlen derdest olan tazminat davasına ilişkin dosyalar mahkemesince, Yargıtay incelemesinde bulunan dosyalar ise esaslı incelenmeksizin ilgili dairece yetkili ağır ceza mahkemesine gönderilir. Bu davalar ağır ceza mahkemelerince, Ceza Muhakemesi Kanununun 141 inci ve devamı maddeleri uyarınca Devlet aleyhine yürütülmek suretiyle karara bağlanır". 141. maddenin 3. ve 4. maddelerini ihdas eden 6545 sayılı Kanun'da yer alan bu madde üzerinde fazla cümle sarf edilmesini gerektirmeyecek derecede açıktır; hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının soruşturma veya kovuşturma sırasındaki – 1. fıkra da sayılmayan koruma tedbirleri de dahil - tüm işlemlerinden dolayı tazminat davaları ağır ceza mahkemelerinde Devlet aleyhine açılacak ve CMK'nın 141 vd. maddelerinde öngörülen usule göre karara bağlanacaktır.

Her iki görüş açısından dayanak alınacak yasal düzenlemeler mevcut olmakla birlikte, zikrettiğimiz görüşlerden ikincisine iştirak ediyoruz. Zira, 5320 sayılı Kanun'un Geçici 8. maddesindeki düzenlemenin kanun koyucunun bu yöndeki iradesini açıkça yansıttığını değerlendiriyoruz. Bu durumda, hâkim ve Cumhuriyet savcılarının 141. maddenin 1. fıkrasında sayılmayan koruma tedbirleri yahut diğer soruşturma ve kovuşturma işlemlerinden dolayı tazminat davaları CMK'da yer alan usul hükümleri çerçevesinde ağır ceza mahkemesinde görülüp karara bağlanacaktır.

Bununla birlikte, CMK'nın 141. maddesine eklenen 3. fıkranın kapsamı "*hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler*" ile sınırlı tutulduğundan ve hükümde adli kolluğa açıkça yer verilmediğinden, bu hükmün lafzî yorumu ile adli kolluk faaliyetlerinden doğan ve aynı maddenin 1. fıkrası dışında kalan muhakeme işlemlerinden kaynaklanan zararların tazminini kapsamadığı düşünülebilir. Nitekim bir görüşe göre, bu durumda ilgililer genel hükümlere göre idari yargıda tam yargı davası açarak zararlarının tazminini isteyebileceklerdir⁵⁵. Bu konuda Hakeri; kolluğun yetkisini aşıp aşmadığı, yetkisini yerinde kullanıp kullanmadığı, kamu hizmetinin gereği gibi yerine getirilip getirilmediği hususlarının hizmet kusurunun tespiti açısından önem arz ettiğini, bu değerlendirmenin sonucuna göre idarenin sorumluluğu açısından bir karara varılabileceğini, kolluğun faaliyetleri açısından idarenin sorumlu tutulabilmesi için ağır kusurun arandığını, kesin hüküm teşkil etmeyen adli kolluk işlemleri açısından devletin sorumsuzluğunu gerektirecek bir neden bulunmadığını ve uygulamada da bir suçla bağlantılı olsa dahi kolluk işlemleri bakımından idarenin tazminat sorumluluğunun kabul edildiğini ifade etmektedir⁵⁶. Ayrıca Yazar; kolluk kuvvetlerinin herhangi bir yakalama, tutuklama

⁵⁵ Bahri Öztürk, Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem (Editörler), Bahri Öztürk, Özge Sırma Gezer, Yasemin F. Saygılar, Elif Altınok Çalışkan, Esra Alan, Özdem Özaydın, Efser Erden Tütüncü, İdris Güzel, Serkan Seyhan, Nilüfer Köker ve Mehmet Can Tok (Yazarlar), *Dijital Ceza Muhakemesi Hukuku* (3. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara, 2024) 632; Öztürk, Tezcan, Erdem, Sırma Gezer, Saygılar, Alan, Özaydın, Erden Tütüncü ve Tok (n 21) 578; Hakeri (n 33) 202, 318; Göktürk (n 49) 162; Gedik (n 34) 146; Aşkın (n 46) 29; Özyüksel (49) 317; Metiner (n 33) 230, 269.

⁵⁶ Hakeri (n 33) 70.

veya gözetim kararı olmaksızın resen harekete geçerek gerçekleştirdiği yakalama ve gözetim altına durumlarında yahut kolluk amiri tarafından verilen arama emirlerinde CMK 141/3. maddenin uygulanamayacağı, bu durumda idari yargıda İçişleri Bakanlığı aleyhine tam yargı davası açılması gerektiği kanaatindedir⁵⁷.

Konu hakkındaki kanaatimizi ifade etmeden önce yüksek mahkemelerin bu husustaki görüşlerini de belirtmek gerekir.

2. Adli Kolluk Faaliyetinden Kaynaklanan ve CMK m. 141/1’de sayılmayan Muhakeme İşlemlerinden Doğan Zararın Tazmininde Görevli Yargı Yeri Konusunda Yüksek Mahkemelerin Yaklaşımı

Uyuşmazlık Mahkemesinin kararlarının adli kolluğun muhakeme işlemlerinden kaynaklanan tazminat davalarının adli yargıda görülmesi gerektiği yönünde olduğu görülmektedir. Uyuşmazlık Mahkemesi emsal nitelikteki bir kararına⁵⁸ konu olan olayda; ceza soruşturması sırasında *gözetim süresinde adli kolluk görevlilerince yapıldığını ileri sürdüğü kötü muamele*⁵⁹ nedeniyle manevi tazminat istemiyle idare mahkemesinde açılan davada, idare mahkemesince, kolluk kuvvetlerince tesis edilen gözetim altına alma, gözetim süresinin uzatılması ve salıverme işlemlerinin yargılama faaliyetine bağlı adli kolluk hizmeti kapsamında değerlendirilmesinin gerektiği, bu süreç nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen zararların tazmininde CMK’nın “*Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat*” başlıklı bölümünde gösterilen esas ve usullerin izleneceği, bu durumda, suç soruşturması ve kovuşturması sırasında uğranıldığı ileri sürülen zararların tazmini istemiyle CMK’nın 142. maddesi uyarınca zararın tazmini istemiyle açılan davanın adli yargının görev alanında bulunduğu gerekçesiyle verilen görevsizlik kararı kesinleşmiştir. Ardından ağır ceza mahkemesinde açılan tazminat davasında bu mahkemece, davacının gözetim altında yaşadığını beyan ettiği davranışlar ve sözlerden kaynaklanan kötü muamelelerden dolayı idarenin ağır hizmet kusuru nedeniyle tazminat talebinin CMK’nın 141 ve devamı maddelerinde düzenlenen koruma tedbirleri nedeniyle tazminat nedenleri arasında düzenlenmediği, davalı İçişleri Bakanlığı aleyhine idarenin iş ve eylemlerinden doğan ağır hizmet kusurundan kaynaklı davalarda yargılama yapma görevinin idare mahkemelerine ait olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı verilmiştir. Bu görevsizlik kararının da kesinleşmesinin ardından Uyuşmazlık Mahkemesince; “... *Anayasanın Başlangıç kısmında öngörülen ‘Kuvvetler ayrımı’ ilkesi ile yargı ile ilgili 9. ve 138.maddeleri dikkate alındığında, bağımsız bir erk olan yargının yargılama faaliyeti ile ilgili işlemlerinin, Anayasanın 125.maddesinde öngörülen ‘idari işlemler’ kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmayıp, bu ‘yargısal işlemler’ nedeniyle idari yargı*

⁵⁷ Hakeri (n 33) 202, 318; aynı yönde Metiner (n 33) 230, 269.

⁵⁸ Uyuşmazlık Mahkemesinin 22.10.2018 tarihli, 2018/689 Esas ve 2018/658 Karar sayılı kararı, <https://kararlar.uyusmazlik.gov.tr>, erişim tarihi: 6.1.2025.

⁵⁹ Gözetim tedbirinin uygulandığı sırada kötü muamelede bulunulması, CMK’nın 141. maddesinin 1. fıkrasında sayılan tazminat istenebilecek hallerden biri değildir.

yoluna başvurulabilmesine imkân yoktur. Esasen bu durum, kuvvetler ayrılığı ilkesinin tabii bir sonucudur. Yukarıda işaret edildiği üzere, Hâkim ve Cumhuriyet Savcılarıyla onlar adına işlem yapan kolluk personelinin yargılamadaki fonksiyonu geniş çerçevede bir kamu hizmeti olarak değerlendirilse de, somut olarak, ifa edilen yargı faaliyetinin bir parçası olduğunda ve yargısal işlem mahiyetini taşıdığına kuşku bulunmamaktadır. Yargılama sürecine katkıda bulunan işlemler ya da faaliyetler nedeniyle Devletin sorumlu tutulmasında da, bu sorumluluğun denetiminin aynı yargı düzeni içinde yapılması ve yargısal nitelikli bir işlemin idari yargı denetimi dışında tutulması gerekmektedir. Bu durumda Cumhuriyet savcısının talimatıyla yürütülen ceza soruşturması nedeniyle gözaltına alınan ve bu süreçte nezarethanede tutulan davacının işlemlerinin Cumhuriyet savcısı sorumluluğunda sürdürüldüğü, bu sırada uğradığını ileri sürdüğü kötü muamele iddialarıyla açıldığı anlaşılan tazminat davasının görüm ve çözümünün adli yargı yerine ait olduğu açıktır. Mahkememizin emsal nitelikteki 26/03/2018 gün, 2018/154 esas, 2018/182 karar sayılı ilamı da bu yöndedir.” demek suretiyle muhakeme işlemlerinden kaynaklanan tazminat davalarında CMK’nın 141. maddesinin 1. fıkrasında sayılan koruma tedbirleri ile sınırlı olmadan adli yargının görevli olduğunu kabul ettiği görülmektedir⁶⁰.

Danıştay’ın konuya bakışını açıkça ortaya koyan yakın tarihli bir kararında⁶¹; “...İdarenin hukuki sorumluluğu kendi işlem ve eylemleriyle sınırlı bulunmaktadır. Yargı mercileri ise, idari işlevin dışında yer alan ve yargı yetkisi kullanan bağımsız organlar olup, bu haliyle hakim ve savcıların yargılama faaliyeti kapsamında yaptıkları görev nedeniyle idarenin ahamı sayılmaları hukuken mümkün değildir./ Fonksiyonel bakımdan, yasama ve yürütmeden ayrı olup, bağımsız bir organ olan yargının, yargılama süreci ile ilgili faaliyetleri Anayasa’nın 125. maddesinde öngörülen ‘idari eylem ve işlemler’ kapsamına girmemektedir. Hakim ve savcıların ceza soruşturması ve kovuşturması kapsamında yaptıkları faaliyetlerin yargılama fonksiyonu içerisinde yer aldığı açık olup; bu bağlamda, hazırlık soruşturması sırasında savcılarca alınan kararlar ile yapılan işlemlerin ve savcıların talimatı üzerine adli kolluk kuvvetlerince tesis edilen ve yargısal faaliyetten ayrılamayan işlemlerin yargılamanın bir parçası olduğu konusunda bir duraksama bulunmamaktadır. Buna göre, Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen zararların tazmininde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun ‘Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat’ başlıklı bölümünde gösterilen esas ve usullerin izleneceği tabiidir...Dava dilekçesinde ileri

⁶⁰ Aynı yöndeki bazı Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları için bkz.: Uyuşmazlık Mahkemesinin 26.3.2018 tarihli, 2018/154 Esas ve 2018/182 Karar; 28.9.2020 tarihli, 2019/892 Esas ve 2020/556 Karar; 28.9.2020 tarihli, 2020/41 Esas ve 2020/544 Karar sayılı kararları, <https://kararlar.uyusmazlik.gov.tr>, erişim tarihi: 6.1.2025.

⁶¹ Danıştay 10. D. 13.6.2024, 2020/3022 Esas ve 2024/2598 Karar, <https://karararama.danistay.gov.tr>, erişim tarihi: 5.1.2025.

sürülen adli soruşturma ve kovuşturma sürecinin etkin yürütülmediği şeklindeki iddialara konu karar ve işlemler nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen manevi zararların tazmini isteminden kaynaklanan davanın görüm ve çözümü adli yargının görev alanına...girdiği sonucuna ulaşılmıştır.” denilmek suretiyle, ceza soruşturması sırasında adli kolluğun yaptığı işlemlerden doğan zararlardan kaynaklanan tazminat davalarının CMK’nın koruma tedbirleri nedeniyle tazminata ilişkin hükümleri çerçevesinde adli yargıda görülmesi gerektiği ifade edilmiştir⁶².

Yargıtay’ın benzer bakış açısı ile konuya yaklaştığını görmekteyiz. Adli kolluğun koruma tedbirlerinden kaynaklanmamakla birlikte ceza muhakemesi işlemlerinden kaynaklanan faaliyetlerinden dolayı açılan tazminat davalarının CMK hükümlerine göre ağır ceza mahkemesinde görülmesi gerektiği yönündeki bakış açısını yansıtan yakın tarihli bir Yargıtay kararına konu olan olumsuz görev uyuşmazlığında; ağır ceza mahkemesi tazminat başvurusunun koruma tedbirlerinden kaynaklanmaması nedeniyle görevsizlik kararı vermiş⁶³, asliye hukuk mahkemesi de tazminat talebi-

⁶² Aynı yöndeki bazı Danıştay kararlarının ilgili bölümleri şu şekildedir:

“... Yukarıda aktarılan Kanun hükümleriyle, yalnızca, ceza soruşturması veya kovuşturması sırasında yargısal faaliyetten veya yargı kararına istinaden gerçekleştirilen adli kolluk işlem ve eylemlerinden kaynaklanan zararların tazmine yönelik davaların adli yargı yerince çözülmesi amaçlanmıştır. Dolayısıyla adli kolluk hizmetiyle baği kesilen, hakim ve savcının yargısal faaliyet veya kararına dayanmayan salt idari kolluk hizmeti sunumundaki hizmet kusurundan doğan zararların tazminine ilişkin uyuşmazlıkların, idari faaliyet alanına ilişkin olması ve özel bir Kanun hükmü bulunmaması nedeniyle idare hukuku ilke ve kuralları çerçevesinde idari yargı yerlerinde çözülmesi gerekmektedir. Nitekim, Kanun gerekçesinde ve bölümün madde başlığında da (koruma tedbirleri nedeniyle tazminat) bu hususa vurgu yapılmaktadır...”, (Danıştay 10. D. 1.4.2024, 2020/1804 Esas ve 2024/1185 Karar, <https://karararama.danistay.gov.tr>, erişim tarihi: 5.1.2025).

“... Dava dilekçesinde ileri sürülen adli soruşturma sürecinin etkin yürütülmediği, olayın birden fazla kişi tarafından işlendiği kanaati oluşmasına rağmen buna yönelik delillerin elde edilemediği, mevcut delillerin imha edilerek ya da toplanmayarak karartıldığı, sadece sanık ...’nin yargılanmasıyla yetinildiği, sonuç itibarıyla olayın aydınlatılmaması suretiyle adalet ve kolluk hizmetinin kötü işletildiği şeklindeki iddialara konu karar ve işlemlerin Cumhuriyet savcılarınca alınan kararlar ve buna istinaden adli kolluk dahil olmak üzere görevli makamlarca yapılan işlemler olduğu görüldüğünden, bu kararlar ve işlemler nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen manevi zararların tazmini isteminden kaynaklanan davanın görüm ve çözümü adli yargının görevinde bulunmaktadır. Öte yandan; dosyada yer alan bilgi ve belgelerin birlikte değerlendirilmesinden; davacıların yakını olan ...’ın öldürülmesinden sonraki süreçte davalı İçişleri Bakanlığı personelinin adli kolluk sıfatıyla gereken çalışmaları yaptığı, dava dilekçesinde ağır kusurlu oldukları iddia edilen kolluk kuvvetlerince hazırlık soruşturması kapsamında savcının talimatı üzerine yapılan uygulamaların yargılama fonksiyonu içerisinde değerlendirilmesi gerektiği, bu nedenle delillerin toplanması gibi yargılama faaliyetinden ayrılmayan uygulamaların da 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 141. maddesinin 3. fıkrası kapsamında olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda, adli yargının görevinde bulunan uyuşmazlıkla ilgili davanın, 2577 sayılı Kanun’un 15. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendi uyarınca görev yönünden reddine karar verilmesi gerekirken, bu husus dikkate alınmadan, davanın esasının incelenmesi suretiyle verilen davanın reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır...”, (Danıştay 10. D. 25.11.2021, 2016/3377 Esas ve 2021/5823 Karar, <https://karararama.danistay.gov.tr>, erişim tarihi: 5.1.2025).

⁶³ “... 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 20.12.2022 Tarihli ve 2022/366 Esas, 2022/334 Karar Sayılı Kararı;

ne konu kolluk faaliyetinin soruşturma işlemleri kapsamında adli kolluk sıfatıyla Cumhuriyet savcısının talimatları doğrultusunda gerçekleştirdiği faaliyetler olduğu, davanın da Cumhuriyet savcısının yargısal faaliyeti nedeniyle tazminat istemine ilişkin olduğu gerekçesiyle görevsiz kararı vermiştir⁶⁴. Bu olumsuz görev uyuşmazlığını çözen Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin kararında⁶⁵; “...5271 sayılı Kanun’un 141 inci maddesinin 28.06.2014 tarihinde yürürlüğe giren 6545 sayılı Kanun ile eklenen ek 3 üncü fıkrasında ‘Birinci fıkra yazan hâller dışında, suç soruşturması veya kovuşturması sırasında kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk hâlleri de dâhil olmak üzere hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle tazminat davaları ancak Devlet aleyhine açılabilir.’ hükmü yer almakta olup, aynı Kanunun tazminat isteminin koşulları başlıklı 142 nci maddesinin 2 nci fıkrasında ise ‘İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır.’ düzenlemesine dikkate alınarak uyuşmazlığın ... Ağır Ceza Mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir.” denilmek suretiyle, koruma tedbirlerinden kaynaklanmasa dahi, adli kolluğun Cumhuriyet savcısının talimatlarına istinaden yaptığı ceza muhakemesi işlemlerinden kaynaklanan zararlara ilişkin tazminat davalarının CMK’nın 141/3 ve diğer hükümleri uyarınca ağır ceza mahkemesinde görülmesi gerektiği kabul edilmiştir⁶⁶.

Somut olayda koruma tedbirlerinin davacılara veya vefat eden kişilere uygulanmasının ya da uygulanmamasının söz konusu olmadığı, burada koruma tedbirlerinin uygulanması ya da uygulanmaması nedeniyle eylemi gerçekleştirdiği iddia edilen dava dışı...olup, davacılar veya vefat edenler hakkında alınmış bir koruma tedbiri kararı da bulunmadığı, davacıların hizmet kusuruna dayalı davalarına bakma görevinin ise Asliye Hukuk Mahkemelerine ait olduğu, davacılardan bir kısmının ... ilçesinde ikamet ediyor olması ve hizmet kusuruna dayalı eylemin de ... adli yargı sınırları içinde işlenmiş olması nedeniyle hizmet kusuruna dayalı açılan maddi ve manevi tazminat davasında görevli ve yetkili mahkemenin ... Asliye Hukuk Mahkemesi olması nedeniyle mahkemenin görevsizliğine karar verilmiştir.”, (Y. 5. HD 20.5.2024 T., 2024/1972 Esas ve 2024/6104 Karar, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, erişim tarihi: 4.1.2025).

⁶⁴ “... 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 26.04.2023 Tarihli ve 2023/9 Esas, 2023/151 Karar Sayılı Kararı;

Davada kolluk görevlilerinin iddia olunan kusurunun esasen kolluk görevlilerinin idari kolluk sıfatıyla suç işlenmesini önleme ve kamu düzenini koruma amacıyla gerçekleştirdikleri eylemlerinden dolayı idarenin hizmet kusuru niteliğinde olmayıp ... Cumhuriyet Başsavcılığının 2016/358 Soruşturma sayılı dosyasında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun (5271 sayılı Kanun) 160 ve devamı maddelerinde düzenlenen soruşturma işlemleri kapsamında adli kolluk sıfatıyla Cumhuriyet Savcısının talimatları doğrultusunda ve bu talimatlara uygun olarak gerçekleştirdiği eylemler olup eldeki davanın da hukuken nitelendirilmesinde Cumhuriyet Savcısının yargısal faaliyeti nedeniyle tazminat istemine ilişkin olduğu anlaşılmakla belirtilen yasal düzenlemeler uyarınca görevli mahkemenin davacıların oturduğu yer ağır ceza mahkemesi olması nedeniyle mahkemenin karşı görevsizliğine karar verilmiştir.”, (Y. 5. HD 20.5.2024 T., 2024/1972 Esas ve 2024/6104 Karar, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, erişim tarihi: 4.1.2025).

⁶⁵ Y. 5. HD 20.5.2024 T., 2024/1972 Esas ve 2024/6104 Karar, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, erişim tarihi: 4.1.2025.

⁶⁶ CMK’nın 141. maddesine 6545 sayılı Kanun ile eklenen 3. fıkra yürürlüğe girmeden önceki dönemde Yargıtay’ın konuya farklı yaklaştığına, CMK’nın 141. maddesinin 1. fıkrasında tahdidi olarak

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

CMK’da “*Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat*” bölüm başlığı altında yer alan düzenlemelerden “*Tazminat istemi*” başlıklı 141. maddeye göre; yakalama, gözaltı, tutuklama, adli kontrol, arama ve elkoyma tedbirlerinin uygulanmasından kaynaklanan bazı hallere ilişkin maddi ve manevi zararlar Devletten istenebilecektir. Tazminat istenebilecek olan haller Kanun’da tahdidi olarak sayılmıştır. Bu maddede, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ve teknik araçlarla izleme tedbirlerinin sayılmamış olması bir eksikliktir. Ayrıca CMK’nın 141. maddesinin 1. fıkrasında; yakalama, gözaltı, tutuklama, adli kontrol, arama ve elkoyma tedbirlerinin uygulanmasından kaynaklanan tüm haller için değil bazı hallere ilişkin olarak maddi ve manevi zararların Devletten istenebileceği düzenlenmiştir. Kanaatimizce de bölüm başlığı -tüm koruma tedbirlerini kapsayacak şekilde- “*Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat*” olmasına rağmen, madde metninde bazı koruma tedbirlerinin tamamen bazı koruma tedbirlerinin ise kısmen düzenlemenin kapsamı dışında bırakılmış olması yerinde değildir.

Bununla birlikte, CMK’nın 141. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen koruma tedbirlerinin uygulanmasından kaynaklanan tazminat davalarının ağır ceza mahkemesinde görülmesinin isabetli olduğu yönündeki kanaatimizi ifade etmek isteriz. Zira, bu davada koruma tedbirlerinin ceza muhakemesi hukuku kurallarına göre uygulanıp uygulanmadığının, bundan bir zarar doğup doğmadığının, doğmuşsa bunun miktarının takdiri ceza muhakemesi hukuku alanında uzmanlaşma gerektiren bir konudur⁶⁷.

Ayrıca, CMK’nın 141. maddesine 6545 sayılı Kanunla eklenen 3. fıkranın kapsamı “*hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler*” ile sınırlı tutulduğundan, bu hükmün lafzi yorumundan adli kolluk faaliyetlerinden doğan tüm zararların tazminini de kapsadığı sonucuna ulaşılamamaktadır. Bu ne-

sayılan koruma tedbirlerinden kaynaklanan tazminat davalarının ağır ceza mahkemesinde, bunların dışında kalan adli faaliyetlerden kaynaklanan tazminat davalarının ise genel yetkili mahkemeler olan asliye hukuk mahkemelerinde görülmesi gerektiği yönünde yaklaşım gösterdiğine ilişkin bir Yargıtay kararının ilgili bölümü şu şekildedir; “*CMK’nun 141 ve 142. maddelerinde düzenlenen suç soruşturması veya kovuşturması sırasında tahdidi olarak sayılan sebeplere dayalı olarak açılacak tazminat davalarında görevli yargı yeri Ağır Ceza Mahkemesi olarak belirlenmiştir. / Davacıların istemi, davalı Bakanlık görevlilerinin ihmali ile kimlik göstermeyen kişinin işlediği suç nedeni ile davacı Nihat S. ’nin isim ve kimlik bilgilerini kullanması nedenine dayalı olarak verilen mahkumiyet kararının infazı sırasında davacı Nihat S. ’nin haksız yere 27 gün hapis yatmak zorunda kalmasına dayalı olup, bu husus CMK’nun 141. maddesinde sayılan nedenler arasında yer almamaktadır. / Şu durumda iddianın ileri sürülüş biçimi itibarı ile tazminat istemi hakkında genel hükümlere göre yargılama yapılarak karar verilmesi gerektiğinden eldeki uyumsuzluğun görüm ve çözüm yeri HUMK’nun 1 ve devam eden maddeleri uyarınca Asliye Hukuk Mahkemesidir. Yerel mahkemeye yanılığa düşülerek verilen görevsizlik kararı doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir... ”, (Y. 4. HD 14.7.2011 T., 2011/5970 Esas ve 2011/8324 Karar, <https://legalbank.net/belge/y-4-hd-e-2011-5970-k-2011-8324-t-14-07-2011-mahkemelerin-gorevinin-belirlenmesi/890716>, erişim tarihi: 9.1.2025).*

⁶⁷ Canoğlu (n 34) 154; Hakeri (n 33) 390; Uğur Yargun, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat* (Adalet Yayınevi Ankara 2023) 92; Ragıp Şahin, *Teori ve Uygulamalı Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat Davaları* (Seçkin Yayınevi Ankara 2020) 316-317.

denle, CMK'nın 141. maddesinin 1. fıkrasında açıkça sayılan koruma tedbirleri olan yakalama, gözaltı, tutuklama, adli kontrol, arama ve elkoyma tedbirlerinin uygulanmasından doğan zararlar - *adli kolluk görevlileri de dahil olmak üzere* – kimin fiilinden kaynaklanıyor olursa olsun CMK'nın ilgili hükümleri çerçevesinde Devletten istenebilecektir. Sayılanlar dışındaki koruma tedbirleri ve diğer muhakeme işlemlerinin uygulanmasından kaynaklanan zararlardan kaynaklanan tazminat davalarına bakmakla adli yargının görevli olduğuna dair Uyuşmazlık Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay'ın kararlarına iştirak ediyoruz. Ancak, CMK'nın 141. maddesinin 3. fıkrasının yorumundan, adli kolluğun ceza soruşturması veya kovuşturması sırasında hâkim veya Cumhuriyet savcılarının kararlarını uygulamasından kaynaklanan zararlar nedeniyle açılan tazminat davalarının CMK hükümlerine göre ağır ceza mahkemesinde görülmesi gerektiği sonucuna varmak mümkün olmakla birlikte, hakim veya Cumhuriyet savcısının bir kararı veya talimatı olmaksızın doğrudan adli kolluğun yaptığı muhakeme işlemlerinden (*örneğin; adli kolluk amirine CMK'nın 119/1. maddesinde verilen arama yetkisi veya 127/1. maddesinde verilen elkoyma yetkisinin kullanılmasından yahut CMK'nın 90/2. maddesine göre kolluk tarafından yakalama emri olmaksızın yapılan yakalamadan*) kaynaklanan zararlardan olayı CMK'nın 141 maddesinin 3. fıkrasının uygulanma olanağının bulunmadığını değerlendiriyoruz.

Ancak, koruma tedbirlerinin bir kısmından kaynaklanan tazminat davaları ağır ceza mahkemesinde görülürken, CMK m. 141/1'de sayılmayan koruma tedbirlerinden veya diğer muhakeme işlemlerinden kaynaklanan tazminat davalarının idari yargıda görülmesi gerektiğinin ileri sürülmesinin de herhangi bir hukuki gerekçesinin bulunmadığını değerlendiriyoruz. Çünkü, CMK m. 141/1'de yer alan koruma tedbirlerinden kaynaklanan tazminat davalarının ağır ceza mahkemesinde görülmesine ilişkin gerekçeler, bunların dışında kalan muhakeme işlemlerinden kaynaklanan tazminat davaları için de geçerlidir. Zira, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun (İYUK) "*İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı*" başlıklı 2. maddesinin 2. fıkrasında "*İdari yargı yetkisi(nin), idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı*" olduğu ifade edilmiştir. İdari işlem; idare tarafından (veya yasama yahut yargı organınca yasama ve yargı fonksiyonu dışında) idari fonksiyona ilişkin ve kamu gücü kullanılarak yapılan kamusal nitelikte, tek taraflı irade beyanı olarak, idari eylem ise; "*idarenin, kendine bağlanabilen ve hukuki durumlarda ya da dış dünyada hukuki sonuçları olan değişiklikler meydana getiren olumlu ya da olumsuz hareket tarzı*" şeklinde tanımlanmaktadır⁶⁸. Burada tazminat davası idarenin bir işlem veya eyleminden kaynaklanmamaktadır; ceza soruşturması veya kovuşturması kapsamında adli görev yapan kolluk görevlilerinin fiilinden kaynaklanan zararın tazmini söz konusudur. Bununla birlikte, bir soruşturma veya kovuşturmada Cumhuriyet savcısının veya hâkimin emrini uygulayan kolluk görevlisinin fiilinden kaynaklanan tazminat davasının idari yargıda görülmesi, aynı olayda emri veren Cumhuriyet savcısının ve hâkimin fiilinden kaynaklanan tazminat davasının ise ağır ceza mahkemesinde görülmesi söz konusu olabilecek, bu durum da aynı olayda farklı kararların ve hakkaniyete aykırı sonuçların ortaya çıkmasına neden olabilecektir.

⁶⁸ Akyılmaz, Sezginer ve Kaya (n 1) 364.

Bu nedenle, Anayasa'nın 142. ve CMK'nın 3. maddelerinde yer alan “mahkemelerin görevlerinin kanunla belirleneceği” yönündeki hükümler göz önünde bulundurularak, yapılacak bir kanun değişikliği ile CMK'nın 141. maddesinin 3. fıkrasındaki düzenlemenin kapsamına adli kolluk görevlilerinin de dahil edilmesi ve böylece adli kolluk görevlilerinin soruşturma ve kovuşturma sırasında yaptıkları tüm işlemlerden kaynaklanan tazminat davalarının CMK hükümleri uygulanmak suretiyle ağır ceza mahkemesinde görülmesinin yasal dayanağının oluşturulması gerektiği kanaatindeyiz. Zira, koruma tedbirleri de dahil muhakeme işlemlerinden kaynaklanan tazminat davalarında, koruma tedbirlerinin ve diğer muhakeme işlemlerinin ceza muhakemesi hukuku kurallarına göre uygulanıp uygulanmadığının, bundan bir zarar doğup doğmadığının, doğmuşsa bunun miktarının takdirinin ceza muhakemesi hukuku alanında uzmanlaşma gerektiren bir durum olması nedeniyle, ağır ceza mahkemesinde görülmesinin isabetli olacağını değerlendiriyoruz.

KAYNAKÇA

Akyılmaz B, Sezginer M ve Kaya C, *Türk İdare Hukuku* (17. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2023)

Aşkın U, “Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminatta Rücu Sorunu” (2018) 9 İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 23-48

Aycı E, *Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat* (Doktora Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul 2012)

Canoglu V C, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat Davaları (Haksız Yakalama, Gözaltı, Tutuklama, Arama ve El Koyma)* (Seçkin Yayınevi Ankara, 2017)

Centel N ve Zafer H, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (20. Baskı, Beta Yayınevi İstanbul 2021)

Fendoğlu H T, “Adli Kolluk Üzerine” (1997) 23 Yargıtay Dergisi 229-242

Fendoğlu H T, “İnsan Hakları ve Adli Kolluk” (1998) 6 Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 113-123

Gedik D, “Güncel Yargı Kararları Işığında Uygulamada Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat Davalarında Tazminat İstemi Koşulları, Başvuru Şekli ve Yargılama Usulü” (2022) 96 İstanbul Barosu Dergisi 135-187

Göktürk N, *Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat (CMK m. 141-144)* (Seçkin Yayınevi Ankara 2024)

Gözler K, *İdare Hukuku* (C. 2, 3. Baskı, Ekin Yayınevi Bursa 2019)

Günay E, *Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat ve Hakimlerin Hukuki Sorumluluğu* (3. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2020)

Hakeri H, *Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat* (3. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2024)

Korkmaz M, *Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat Davaları ve Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru* (Seçkin Yayınevi Ankara 2019)

Metiner E, *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat* (Adalet Yayınevi Ankara 2024)

Özalp N, “Uygulamada Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat (CMK m. 141-144)” (2019) *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 81-158

Özbek V Ö, Doğan K ve Bacaksız P, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (17. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2024)

Öztürk B, Eker Kazancı B ve Sesim Soyer G, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri* (5. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2022)

Öztürk B, Tezcan D, Erdem M R, Alan E, Sırma Gezer Ö, Saygılar F Y, Özaydın Ö, Erden Tütüncü E ve Tok M C, *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku* (18. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2024)

Öztürk B, Tezcan D, Erdem M R (Editörler), Tezcan D, Sırma Gezer Ö, Saygılar F Y, Altınok Çalışkan E, Alan E, Özaydın Ö, Erden Tütüncü E, Güzel İ, Seyhan S, Köker N ve Tok M C (Yazarlar), *Dijital Ceza Muhakemesi Hukuku* (3. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2024)

Özyüksel Ö, “Türk Ceza Muhakemesi Kanunu’nun ‘Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat’ Kurumunu Düzenleyen Hükümlerine İlişkin Bazı Tartışmalı Noktalar” (2020) 6 *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 301-326

Sümer S Y, “Yargıtay 12. Ceza Dairesi’nin 16.02.2015 Tarih, 2014/13444 E. 2015/2705 K. Sayılı Kararının Değerlendirilmesi” (2019) 2 *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan 1267-1291

Şahin C ve Göktürk N, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (15. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2024)

Şahin R, *Teori ve Uygulamalı Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat Davaları* (Seçkin Yayınevi Ankara 2020)

Yalvaç G, “Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat” (2015) 3 *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi* 267-306

Yargun U, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat* (Adalet Yayınevi Ankara 2023)

Yaşar O ve Otacı C, *Yeni İçtihatlarla Uygulamalı ve Yorumlu Ceza Muhakemesi Kanunu* (C. 2, 10. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2022)

Yenisey F ve Nuhoğlu A, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (11. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2023)

Yurtcan E, *Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi* (9. Baskı, Seçkin Yayınevi Ankara 2019)